

HRVATSKI SABOR
Odbor za europske poslove

Klasa: 022-03/20-03/31
Urbroj: 6521-31-20-01
Zagreb, 1. listopada 2020.

D.E.U. br. 20/003

ODBOR ZA POLJOPRIVREDU
Predsjednica Marijana Petir

ODBOR ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I
PRIRODE
Predsjednica Sandra Benčić

Poštovane predsjednice odbora,

Odbor za europske poslove na temelju članka 154. stavka 1. Poslovnika Hrvatskoga sabora prosljeđuje Odboru za poljoprivredu i Odboru za zaštitu okoliša i prirode stajalište o dokumentu Europske unije iz Radnog programa za razmatranje stajališta Republike Hrvatske za 2020. godinu:

Stajalište Republike Hrvatske o
Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i
socijalnom odboru i Odboru regija: Strategija „od polja do stola” za pravedan,
zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav
COM (2020) 381

koje je Koordinacija za unutarnju i vanjsku politiku Vlade Republike Hrvatske usvojila Zaključkom: Klasa: 022-03/20-07/217, Urbroj: 50301-21-20-2 na sjednici održanoj 25. kolovoza 2020.

Predmetnu Komunikaciju Europska komisija je dostavila Hrvatskom saboru 25. svibnja 2020.

U skladu s člankom 154. stavkom 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora, molim vas da Odboru za europske poslove dostavite mišljenje o Stajalištu Republike Hrvatske najkasnije do 16. listopada 2020. godine.

S poštovanjem,

PREDSJEDNIK ODBORA
Domagoj Hajduković

U prilogu: - Stajalište Republike Hrvatske o COM (2020) 381
- COM (2020) 381
Na znanje: - INFODOK služba

PRIJEDLOG OKVIRNOG STAJALIŠTA RH

Naziv dokumenta (na hrvatskom i engleskom):

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA : Strategija „od polja do stola” za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS : A Farm to Fork Strategy for a fair, healthy and environmentally-friendly food system

Brojčana oznaka dokumenta: COM(2020) 381 final 8280/20 + ADD 1

Nadležno TDU za izradu prijedloga stajališta (nositelj izrade stajališta) i ustrojstvena jedinica:

Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za poljoprivrednu politiku, EU i međunarodnu suradnju

Nadležna radna skupina Vijeća EU:

Vijeće za poljoprivredu i ribarstvo (AGRIFISH)

Osnovne sadržajne odredbe prijedloga EU:

Europska komisija u strategiji „Od polja do stola“ definira cilj prehrambenog sektora kao „ *smanjenje okolišnog i klimatskog otiska prehrambenih sustava i jačanje njihove otpornosti, postizanje prehrambene sigurnosti u uvjetima klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti te predvođenje tranzicije na svjetskoj razini u smjeru konkurentne održivosti od polja do stola i korištenje novih mogućnosti*“.

Komisija ističe da je potrebno postići da prehrambeni lanac ima neutralan ili pozitivan utjecaj na okoliš, jamči prehrambenu sigurnost te osigurava pristupačnost hrani koja je količinski dostatna, hranjiva i „održiva“ te cjenovno prihvatljiva.

Kako bi se ostvario navedeni cilj, najavljuje se donošenje novih zakonodavnih prijedloga, kao i niz nezakonodavnih aktivnosti u razdoblju od 2020. do 2024. godine.

Strategija donosi sljedeće konkretne ciljeve, koje treba ostvariti na razini Europske unije:

- ukupno smanjenje korištenja pesticida (za 50%) i korištenja pesticida visokog rizika (za 50%) do 2030.;
- smanjenje gubitaka hranjivih tvari za najmanje 50% te smanjenje korištenja gnojiva (za najmanje 20%) do 2030.;
- smanjenje upotrebe antimikrobnih pripravaka u stočarstvu i akvakulturi za 50% do 2030.;

- povećanje udjela poljoprivrednih površina pod ekološkom proizvodnjom na najmanje 25% do 2030.

Polazeći od stava da je potrebno uključiti cijeli lanac hrane u ostvarenje ciljeva, Strategija predlaže aktivnosti koje se tiču postizanja prehrambene sigurnosti (posebno s obzirom na iskustva iz nedavne COVID pandemije), promicanja zdravih prehrambenih navika, promicanja stvaranja kraćih lanaca opskrbe uz jačanje regionalnih i lokalnih prehrambenih sustava te smanjenje gubitaka i rasipanja hrane.

Posebno poglavlje strategije posvećeno je ostvarenju ciljeva Zelenog plana i strategije „Od polja do stola“ na globalnoj razini. S time u vezi ističe se važnost trgovinske politika EU-a, koja bi trebala doprinijeti jačanju suradnje s trećim zemljama i njihovu preuzimanju ambicioznih obveza u područjima kao što su dobrobit životinja, upotreba pesticida i borba protiv pojave otpornosti na antimikrobne pripravke.

Najavljuju se aktivnosti povezane sa smanjenjem krčenja i degradacije šuma na globalnoj razini, kao i nulta tolerancija u borbi protiv nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova.

Komisija će razmotriti načine za procjenu prihvatljivosti uvezenih proizvoda s obzirom na više standarde EU-a (zabranjene tvari za zaštitu bilja, korištenje antibiotika u uzgoju životinja), a u okviru svojeg pristupa informiranju potrošača o hrani, EU će u multilateralnim forumima promicati programe za međunarodne standarde održivosti i metode izračuna ekološkog otiska.

Komisija prepoznaje istraživanje i inovacije kao ključne pokretače brzog prelaska na održive, zdrave i uključive prehrambene sustave, od primarne proizvodnje do potrošnje. Stoga najavljuje ciljana sredstva u okviru programa Obzor 2020 te Obzor Europa.

U postizanju ciljeva strategije, veliku ulogu ima prijedlog Komisije za reformu zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) iz lipnja 2018., za koji Komisija ocjenjuje da ima potencijal dati doprinos Zelenom planu.

U tom smislu, Komisija navodi kako države članice trebaju uvažiti ciljeve Zelenog plana u izradi strateških planova. Komisija će dati preporuke za svaku državu članicu vezane uz ovu strategiju i Strategiju bioraznolikosti, za koje očekuje da će biti uvaženi u strateškim planovima kao uvjet za odobravanje.

Razlozi za donošenje i pozadina dokumenta:

Europski zeleni plan, objavljen u prosincu 2019., iznosi ambiciju prijelaza na čisto kružno gospodarstvo te obnovu biološke raznolikosti i smanjenje onečišćenja. U njemu se navode potrebna ulaganja i dostupni financijski alati te objašnjava kako osigurati pravednu i uključivu tranziciju.

Strategija „Od polja do stola“ je jedan od dokumenata koji proizlaze iz Europskog zelenog plana. Njome su predložene aktivnosti kojima poljoprivreda, kao jedan od ključnih sektora u ostvarenju ciljeva Zelenog plana, može doprinijeti razvoju klimatski neutralnog europskog gospodarstva. Iako je u Europskoj uniji u mnogim područjima već započeo prelazak na održive prehrambene sustave, Komisija smatra da ima još prostora za unaprjeđenje. Kao

prioritetna područja djelovanja ukazuje se na smanjenje ovisnosti o pesticidima i antimikrobnim pripravcima, smanjenje prekomjernog korištenja gnojiva, povećanje ekološke proizvodnje i povećanje dobrobiti životinja.

Komisija smatra da okolišnu i društvenu održivost u poljoprivredno-prehrambenom sektoru treba unaprijediti i globalno, putem mjera kojima će se na svjetskoj razini povećati standardi i na taj način spriječiti „uvoz“ u EU proizvoda dobivenih korištenjem neodrživih praksi.

Status dokumenta:

Europska komisija je 20. svibnja 2020. uputila Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija Komunikaciju koja se odnosi na Strategiju „Od polja do stola“ za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav.

Europska komisija predstavila je strategiju „Od polja do stola“ na sastanku Posebnog odbora za poljoprivredu 4. lipnja 2020. godine, a zatim i na sastanku COREPER-a I 3. lipnja 2020. godine.

Na videokonferenciji ministara poljoprivrede i ribarstva koja je održana 8. lipnja 2020. pod hrvatskim predsjedanjem, provedena je prva politička rasprava o ovom dokumentu te o Strategiji bioraznolikosti. Tom prilikom razmotreni su predloženi ciljevi dviju strategija, načini na koje se mogu realizirati u okviru zajedničke poljoprivredne politike te raspoloživi proračun EU-a za financiranje planiranih aktivnosti. Rasprava je vođena na temelju dokumenta WK 5496/20 INIT koji je pripremila hrvatsko predsjedništvo.

U okviru neformalne videokonferencije članova Radne skupine za okoliš Vijeća EU, koja je održana 16. lipnja, Komisija je također predstavila predmetnu strategiju, čije donošenje je podržano, a istaknuta je važnost povezanosti i donošenja u isto vrijeme kada i EU Strategije za bioraznolikost do 2030., kao i važnost njihove međusobne usklađenosti i koordinirane provedbe.

Dana 9. srpnja 2020. održana je videokonferencija direktora ruralnog razvoja država članica u organizaciji Glavne uprave za poljoprivredu i ruralni razvoj Europske komisije. Na videokonferenciji su posebno razmotreni problemi povezani s preuzimanjem ciljeva strategije „Od polja do stola“ u strateške planove za provedbu ZPP-a u razdoblju 2021.-2027.

Strategija „Od polja do stola“ razmotrena je na sastanku Radne skupine za koordinaciju FAO-a 15. srpnja 2020. godine.

O dokumentu provedena razmjena mišljenja na Vijeću za poljoprivredu i ribarstvo 20. srpnja 2020. godine, sukladno upitniku njemačkog predsjedništva.

Predsjedništvo planira usvajanje zaključaka Vijeća o ovoj strategiji u listopadu 2020.

Stajalište RH:

Strategija „Od polja do stola“ razrađuje ciljeve i aktivnosti koji su bili ukratko opisani u Europskom zelenom planu te kojima se posebni naglasak stavlja na veći doprinos poljoprivrede i cijelog lanca hrane zaštiti okoliša i ostvarenju klimatske ambicije EU-a.

Radi se smjeru koji oblikuje ZPP već zadnjih dvadesetak godina. Veća klimatska i okolišna ambicija prihvaćena je kao jedno od načela reforme ZPP-a, predložene u lipnju 2018., o kojoj se trenutno raspravlja u Vijeću EU. Viša klimatska i okolišna ambicija ZPP-a nakon 2020. treba se ostvariti strožim pravilima uvjetovanosti potpore (u smislu poljoprivrednih praksi prihvatljivih za okoliš, klimu i dobrobit životinja koje poljoprivrednici moraju provoditi kao uvjet za potpore iz proračuna EU-a), novim mjerama koje predlaže Europska komisija te većim izdvajanjima iz poljoprivrednog proračuna. U sadašnjem programskom razdoblju, slični ciljevi postižu se provedbom obveznih agrookolišnih i klimatskih mjera u okviru ruralnog razvoja, programom zelenih plaćanja iz prvog stupa ZPP-a te sustavom višestruke sukladnosti kao uvjeta za potpore poljoprivrednicima.

Uzimajući u obzir navedeno, osnovne poruke strategije „Od polja do stola“ su ne samo očekivane, nego su u značajnoj mjeri već ugrađene u poljoprivrednu politiku Europske unije, koju primjenjuje i Republika Hrvatska. Smatramo da ova činjenica nije dovoljno prepoznata u strategiji, kao ni već ostvareni napredak u razvoju poljoprivrede koja je okolišno više održiva.

S obzirom na to da se u državama članicama u sektoru poljoprivrede već provode mjere korisne na klimu i okoliš, te da prijedlog reformirane ZPP za razdoblje nakon 2020. donosi i nove mjere te vrste, kao i stroža pravila za poljoprivrednike, bilo bi korisno da je uz strategiju bila izrađena analiza učinka, koja bi dala informacije o rezultatima mjera koje su na snazi te o očekivanom učinku mjera koje će proizaći iz provedbe strategije „Od polja do stola“.

Analiza učinka omogućila bi i realnu procjenu ciljeva koji se tiču korištenja pesticida, gnojiva, antibiotika te povećanja površina pod ekološkom proizvodnjom. Iz strategije je nejasno kako bi se ovi ciljevi, definirani za Europsku uniju kao cjelinu, trebali odraziti na pojedine države članice, koje imaju različite polazne pozicije, kao i različite prirodne i gospodarske uvjete. Smatramo potrebnim da Europska komisija pruži dodatne informacije o tome kako je utvrdila konkretne ciljeve i na koji način bi se oni prenijeli na države članice. Objava ovih informacija olakšat će rasprave o načinima provedbe mjera potrebnih za ostvarenje ciljeva strategije „Od polja do stola“.

Također treba uvažiti postojeći pravni okvir prema kojemu države članice provode aktivnosti propisane na razini Europske unije, a sukladne su ciljevima strategije „Od polja do stola“.

To vrijedi primjerice za smanjenje rizika i učinaka uporabe pesticida na zdravlje ljudi i okoliš, što je regulirano Direktivom o održivoj uporabi pesticida. Direktiva promiče integriranu zaštitu bilja, kojom se potiče optimiziranje potrošnje pesticida, odnosno smanjenje uporabe pesticida na najnužnije slučajeve, u kojima prirodne mjere ne mogu ostvariti prihvatljive rezultate. Hrvatska podupire ovaj cilj. Smatramo da je smanjenje uporabe pesticida nužno, ali i da kod utvrđivanja cilja u strategiji „Od polja do stola“ treba uzeti u obzir da alternativne metode često nisu dovoljno učinkovite, nema ih dovoljno na tržištu, nema dovoljno znanja za njihovu primjenu i mogu biti skupe. Stoga bi taj cilj trebalo realnije procijeniti i predvidjeti njegovo ostvarenje kroz duže vremensko razdoblje.

Republika Hrvatska pozdravlja jasnije i konkretnije ciljeve i aktivnosti koje se tiču proizvodnje sigurne, kvalitetne, nutritivno povoljne hrane, s posebnim naglaskom na smanjenje nastajanja otpada od hrane. Pozitivnima ocjenjujemo prijedloge o pružanju jasnijih informacija o podrijetlu hrane, što će doprinijeti boljoj informiranosti potrošača. Posebno pozdravljamo mjere koje su usmjerene na zdravu i pravilnu prehranu stanovnika EU-a. Skrećemo pozornost da je prilikom reguliranja navođenja jedinstvene oznake dodatnog

nutritivnog označavanja na hrani potrebno predvidjeti mjere informiranja potrošača o njezinom značenju kako bi se izbjeglo dovođenje potrošača u zabludu. Strategija naglašava važnost uključenosti cijelog lanca hrane i svih dionika u njemu, od poljoprivredne proizvodnje do krajnjih potrošača. Međutim, konkretni ciljevi strategije vezani su samo uz poljoprivrednu proizvodnju, dok su navodi o mogućim aktivnostima i doprinosima drugih dionika u lancu općenitije naravi. U tom smislu nam se čini da strategija nije dovoljno uravnotežena.

Možemo podržati namjeru stvaranja jednakih tržišnih uvjeta za proizvođače u Europskoj uniji promicanjem istih ambicioznih ciljeva na globalnoj razini. Europska komisija svjesna je da visoki standardi kvalitete te zaštite okoliša i klime donose za proizvođače u Europskoj uniji više troškove proizvodnje. Iako su potrošači do određene razine spremni platiti višu cijenu za proizvode koji udovoljavaju višim standardima, činjenica je da za veliki dio potrošača niža cijena proizvoda i dalje predstavlja glavni kriterij odabira. Stoga je u uvjetima otvorenog tržišta konkurentnost EU proizvođača hrane manja. Ipak, mišljenja smo da će pokušaj globalizacije EU standarda putem trgovinskih sporazuma imati ograničeni doseg jer ovisi o spremnosti trgovinskih partnera da preuzmu ciljeve koji za njih u takvom obliku nisu obvezujući.

Republika Hrvatska podržava stvaranje kraćih lanaca opskrbe jer mogu značajno doprinijeti jačanju otpornosti regionalnih i lokalnih prehrambenih sustava radi manje ovisnosti o transportu proizvoda na velike udaljenosti. Kraći lanci opskrbe doprinose smanjenju cjelokupnog okolišnog otiska prehrambenih sustava, čime se direktno doprinosi očuvanju prirode i okoliša.

Stoga je za osiguranje konkurentnosti EU poljoprivrede, a time i hrvatske poljoprivrede, u uvjetima sve više klimatske i okolišne ambicije nužno osigurati potrebno financiranje poljoprivrednog sektora iz proračuna EU za iduće proračunsko razdoblje. Smanjeno financiranje ZPP-a nakon 2020. Dogovoreno u okviru Višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027. nije u skladu s povećanim očekivanjima koja se nameću pred poljoprivredu Europskim zelenim planom i strategijom „Od polja do stola“.

Naime, iskazano u cijenama iz 2018., dogovoreni poljoprivredni proračun EU-a za razdoblje nakon 2020. je za 12,1% manji od ZPP proračuna za razdoblje 2014. do 2020., čak i s uključenim dodatnim sredstvima za oporavak ruralnog razvoja. Za Hrvatsku bi to predstavljalo smanjenje sredstava za ruralni razvoj od 13,7% u odnosu na raspoloživu omotnicu u sadašnjem razdoblju u cijenama iz 2018.

Strategija „Od polja do stola“ ukazuje na važnost prehrambene sigurnosti, koja je postala očita u uvjetima krize uzrokovane COVID-19 pandemijom. Kriza povezana s koronavirusom također je razotkrila nedostatnost mjera za krizno upravljanje u sektoru hrane na razini EU-a. Stava smo da je potrebno predvidjeti ambicioznije mjere za rješavanje kriza na tržištu hrane od onih koje predlaže strategija „Od polja do stola“.

Republika Hrvatska podržava ciljeve smanjenja okolišnog i klimatskog otiska prehrambenog sustava EU-a te jačanje njegove otpornosti što će za posljedicu imati veću sigurnost hrane uslijed krize uzrokovane klimatskim promjenama i gubitka bioraznolikosti te poboljšano javno zdravlje. Postojeći obrasci konzumacije hrane neodrživi su i sa stanovišta ljudskog

zdravlja i zaštite okoliša, stoga podržavamo aktivnosti koje će doprinijeti zaustavljanju i preokretu stope rasta prekomjerne težine i pretilosti u EU do 2030. godine.

Sporna/otvorena pitanja za RH:

Strategija „Od polja do stola“ iznosi konkretne ciljeve za Europsku uniju, čijem ostvarenju bi trebale doprinijeti države članice prije svega putem svojih strateških planova za zajedničku poljoprivrednu politiku nakon 2020. godine. U ovom trenutku za dosta navoda i prijedloga iz strategije nema detaljnijih informacija o tome kako će se konkretno realizirati. To bi trebalo biti razrađeno zakonodavnim i drugim aktima iz akcijskog plana za razdoblje do 2024. godine, koji je prikazan u dodatku strategije. Stoga nije moguće definirati stav o svim otvorenim pitanjima, koja će se raspravljati u radnim tijelima Vijeća EU u vremenu koje nam predstoji.

Ipak, može se ukazati na neka ključna pitanja koja se tiču odnosa strategije „Od polja do stola“ i reforme zajedničke poljoprivredne politike u smislu vremenskog okvira te pravne utemeljenosti ciljeva, koji bi prema prijedlogu Europske komisije trebali biti obvezujući za države članice.

Očiti problem predstavlja vremenska neusklađenost dvaju procesa, koje Komisija predlaže objediniti. S jedne strane imamo pregovore o reformskom paketu ZPP-a koji su naprednoj fazi i temeljem kojega su države članice već počele raditi na svojim strateškim planovima. Jedan od središnjih elemenata buduće ZPP je tzv. zelena arhitektura, odnosno odredbe o uvjetima i mjerama koje će osigurati ostvarenje više okolišne i klimatske ambicije EU-a u sektoru poljoprivrede. Zbog složenosti reformskog paketa te kašnjenja u postizanju dogovora o Višegodišnjem financijskom okviru već je odgođen početak provedbe reformirane ZPP, koja je prema izvornom prijedlogu Europske komisije trebala stupiti na snagu 1. siječnja 2021. Trenutno su institucije EU i države članice pod velikim pritiskom da žurno dovrše pregovore o reformskom paketu ZPP-a, kako bi se spriječile daljnje odgode njegove provedbe.

S druge strane, u ovoj fazi naprednih pregovora o reformi ZPP-a Komisija objavljuje kroz strategiju „Od polja do stola“ nove zahtjeve za poljoprivredni sektor, koji bi se trebali ostvariti korištenjem mehanizama zajedničke poljoprivredne politike. Rasprave o strategiji su tek započele te o njoj Vijeće još nije donijelo svoj stav. Stoga je teško zamisliti na koji način se zahtjevi strategije „Od polja do stola“ mogu povezati s pravnim okvirom provedbe ZPP-a nakon 2020. godine, a da se rasprave o reformskom paketu ZPP-a dodatno ne oduže.

Komisija navodi kako će davati preporuke državama članicama u fazi izrade nacionalnih strateških planova za provedbu ZPP-a o tome kako trebaju uzeti u obzir ciljeve strategije „Od polja do stola“, što bi bio jedan od kriterija za odobravanje strateških planova.

Međutim, ovaj kriterij nije predviđen pravnim okvirom za provedbu ZPP-a nakon 2020. godine. Drugim riječima, Komisija nema pravi temelj po kojemu bi odobravanje nacionalnih strateških planova uvjetovala ispunjavanjem preporuka vezanih za strategiju „Od polja do stola“. Takav stav iznijela je i Pravna služba Vijeća EU na sastanku Posebnog odbora za poljoprivredu održanom 6. srpnja 2020.

Osim toga, „preporuke“ za izradu nacionalnih strateških planova, koje bi bile obvezujuće za države članice, dovode u pitanje jedno od osnovnih načela reforme ZPP-a koje je definirala Europska komisija, naime veću supsidijarnost u okviru koje bi države članice trebale imati

najveću moguću fleksibilnost u provedbi ZPP-a, pod uvjetom da u konačnici daju svoj doprinos ostvarenju dogovorenih zajedničkih ciljeva EU-a.

Stajališta DČ, EK i Predsjedništva EU:

Izvadak iz bilješke sa video konferencija ministara poljoprivrede i ribarstva, 8. lipnja 2020.

Ministri su napose razmijenili mišljenja o glavnim izazovima i prilikama u postizanju ciljeva strategija. Isto su tako raspravljali o predloženim dodatnim aktivnostima Komisije kako bi provedba buduće zajedničke poljoprivredne politike bila učinkovitija u pogledu pomoći postizanju ambicije zelenoga plana. Naposljetku su ministri izložili svoje stavove o tomu je li novi prijedlog proračuna EU-a za razdoblje 2021.-2027., uključujući i Instrument europskog oporavka ("EU sljedeće generacije"), primjereno zamišljen da ispuni ambiciju sadržanu u strategijama "od polja do stola" te bioraznolikosti.

Ministri su pozdravili obje strategije te ambiciju da se učvrsti uloga poljoprivrednika u opskrbnom lancu. Naglasili su kako se ambiciozni ciljevi strategija „od polja do stola“ te bioraznolikosti moraju odraziti i u ambicioznom proračunu. Mnoga su izaslanstva izrazila zabrinutost da bi nedovoljna sredstva mogla dovesti u opasnost financijsku održivost poljoprivrednika EU-a te naglasili kako predloženi proračunski iznosi za ZPP nisu u skladu s ciljevima obje strategije.

Ministri su upozorili kako naponi na postizanju ciljeva ograničenja uporabe pesticida te antibiotika mogu smanjiti konkurentnost poljoprivrednika EU-a na svjetskom tržištu. Isto su tako zatražili od Komisije da uzme u obzir specifične nacionalne okolnosti. U raspravi su ministri poduprli ambiciju da se uvedu zajednička pravila označavanja hrane. Isto je tako naglašena važnost šumarstva za postizanje ciljeva strategija „od polja do stola“ te bioraznolikosti.

Ministri poljoprivrede složili su se kako je europski zeleni plan pravi smjer, ali su naglasili kako postoje značajne razlike u početnim pozicijama država članica koje valja uzeti u obzir te da treba izbjegavati jednoobrazne pristupe. Ministri su istaknuli potrebu definiranja prikupljanja podataka te praćenja napretka u ovim sektorima kao i potrebu uporabe ujednačenih, točnih i usporedivih podataka.

U svojim su izlaganjima ministri naglasili važnost dobre komunikacije s poljoprivrednicima od kojih se očekuje najveći napor. Spomenuto je i pronalaženje zajedničkog rješenja glede financijske potpore za prilagodbu i preobrazbu cjelokupnog sektora proizvodnje hrane, od primarne proizvodnje do gotovog proizvoda. Osim zahtjeva vezanih uz fleksibilnost te duljeg razdoblja prilagodbe ministri su se isto tako očitovali o kompatibilnosti prijedloga zajedničke poljoprivredne politike sa zahtjevima europskoga zelenog plana.

Sporna/otvorena pitanja za DČ, EK i predsjedništvo EU:

Države članice su u dosadašnjim razmjenama mišljenja o strategiji „Od polja do stola“ iznosile sljedeće odredbe kao potencijalno problematične:

- ciljevi strategije o smanjenju korištenja pesticida i gnojiva te povećanju površina pod ekološkom proizvodnjom općenito se smatraju veoma ambicioznima, pogotovo u uvjetima smanjenog financiranja poljoprivrednog sektora EU-a koji je predložen za iduće programsko razdoblje;
- nepostojanje pravne osnove po kojoj bi Europska komisija mogla uvjetovati odobravanje strateških planova ispunjavanjem ciljeva strategije „Od polja do stola“;
- vremenska neusklađenost procesa usvajanja reforme ZPP-a i s time povezane izrade nacionalnih strateških planova, s jedne strane, te aktivnosti koje proizlaze iz provedbe strategije „Od polja do stola“, s druge strane;
- nejasnoće u vezi prenošenja općih EU ciljeva na države članice, s obzirom na specifičnosti država i razlike u već ostvarenom napretku u područjima obuhvaćenima strategijom;
- moguće implikacije strategije na supsidijarnost kao jedno od glavnih načela reforme ZPP-a.

Stav RH o spornim/otvorenim pitanjima DČ, EK i predsjedništva EU:

Republika Hrvatska dijeli zabrinutost država članica za većinu otvorenih pitanja na koja ukazuju druge države članice.

Postojeće zakonodavstvo RH i potreba njegove izmjene slijedom usvajanja dokumenta:

Moguće je da će biti potrebna prilagodba nacionalnog zakonodavnog okvira nakon što Europska komisija predloži nove propise ili izmjenu postojeće pravne stečevine u skladu s akcijskim planom koji prati strategiju. S obzirom na široko područje obuhvaćeno strategijom, u ovom trenutku nije moguće precizirati propise koje će možda biti potrebno mijenjati ili donositi, niti vremenski okvir tih zakonodavnih aktivnosti.

Utjecaj provedbe dokumenta na proračun RH:

Nije moguće procijeniti u ovom trenutku.

Bruxelles, 20.5.2020.
COM(2020) 381 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Strategija „od polja do stola”
za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav**

SADRŽAJ

1.	POTREBA ZA DJELOVANJEM	2
2.	IZGRADNJA PREHRAMBENOG LANCA KOJI DONOSI KORIST POTROŠAČIMA, PROIZVOĐAČIMA, KLIMI I OKOLIŠU	4
2.1.	Osiguravanje održive proizvodnje hrane	5
2.2.	Osiguravanje sigurnosti opskrbe hranom	11
2.3.	Poticanje održivih praksi u sektoru prerade hrane, veleprodaje, maloprodaje, ugostiteljstva i usluga prehrane	12
2.4.	Promicanje održive potrošnje hrane i olakšavanje prelaska na zdravu i održivu prehranu.....	13
2.5.	Smanjivanje gubitka i rasipanja hrane	14
2.6.	Borba protiv prijevara povezanih s hranom u cijelom lancu opskrbe hranom.....	15
3.	OMOGUĆAVANJE TRANZICIJE	15
3.1.	Istraživanje, inovacije, tehnologija i ulaganja	15
3.2.	Savjetodavne usluge, razmjena podataka i znanja te vještine	16
4.	PROMICANJE GLOBALNE TRANZICIJE.....	17
5.	ZAKLJUČCI	19

1. POTREBA ZA DJELOVANJEM

U **europskom zelenom planu** utvrđuje se kako Europu učiniti prvim klimatski neutralnim kontinentom do 2050. U njemu se predlaže nova strategija održivog i uključivog rasta za poticanje gospodarstva, poboljšanje zdravlja i kvalitete života ljudi i brigu o prirodi, a da pritom nitko ne bude zapostavljen.

Strategija „od polja do stola” u središtu je zelenog plana. Njome se na sveobuhvatan način odgovara na izazove održivih prehrambenih sustava te potvrđuje neraskidiva uzajamna veza između zdravih ljudi, zdravih društava i zdravog planeta. Ta je strategija ujedno ključan dio Komisijina programa za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda. Svi građani i subjekti unutar cijelog vrijednosnog lanca, u EU-u i drugdje u svijetu, trebali bi imati koristi od **pravedne tranzicije**, posebno nakon izbijanja pandemije bolesti COVID-19 i gospodarskog pada. Prelazak na održiv prehrambeni sustav može imati povoljan utjecaj na okoliš, zdravlje i društvo, donijeti gospodarske koristi i omogućiti da pri oporavku od krize krenemo putem održivosti¹. Za uspjeh oporavka i tranzicije ključno je osigurati održiv izvor prihoda primarnih proizvođača, čiji dohodak² još uvijek zaostaje za dohotkom u drugim granama.

Pandemija bolesti COVID-19 istaknula je važnost **snažnog i otpornog prehrambenog sustava** koji može funkcionirati u svim okolnostima te građanima osigurati pristup dostatnoj opskrbi hranom po prihvatljivim cijenama. Također nas je upozorila na međusobnu povezanost zdravlja, ekosustava, lanaca opskrbe, obrazaca potrošnje i ograničenja planeta. Nedvojbeno je da moramo učiniti mnogo više kako bismo očuvali zdravlje ljudi i zdravlje planeta. Aktualna pandemija samo je jedan primjer. Sve češća pojava suša, poplava, šumskih požara i novih štetnih organizama stalno nas podsjeća da je naš prehrambeni sustav ugrožen i da mora postati održiviji i otporniji.

Strategija „od polja do stola” novi je sveobuhvatni pristup **vrednovanju** održivosti hrane u Europi. To je prilika za poboljšanje načina života, zdravlja i okoliša. Stvaranje povoljnog prehrambenog okruženja koje olakšava odabir zdrave i održive prehrane pridonijet će poboljšanju zdravlja i kvalitete života potrošača te društvu pomoći da smanji troškove povezane sa zdravljem. Ljudi sve više posvećuju pažnju okolišnim, zdravstvenim, socijalnim i etičkim pitanjima³ te traže vrijednost u hrani. Unatoč sve većoj urbanizaciji društava, žele osjetiti povezanost s hranom. Traže svježiju, manje prerađenu hranu iz održivih izvora. U sadašnjoj krizi uzrokovanoj pandemijom potreba za kraćim lancima opskrbe postala je još izraženija. Potrošačima bi trebalo olakšati odabir održive hrane te bi svi dionici prehrambenog lanca to trebali prihvatiti kao svoju odgovornost i priliku.

¹ Procjenjuje se da bi na globalnoj razini prehrambeni i poljoprivredni sustavi koji su u skladu s ciljevima održivog razvoja rastućem svjetskom stanovništvu osigurali hranu bogatu hranjivim tvarima po prihvatljivim cijenama, pomogli u obnovi vitalnih ekosustava te omogućili stvaranje nove ekonomske vrijednosti od više od 1,8 bilijuna EUR do 2030. Izvor: Business & Sustainable Development Commission (2017.), *Better business, better world (Bolje poslovanje za bolji svijet)*.

² Primjerice, prosječni poljoprivrednik u EU-u trenutačno zarađuje približno dvostruko manje od prosječnog radnika u gospodarstvu u cjelini. Izvor: Pokazatelj konteksta ZPP C.26 o poduzetničkom dohotku u poljoprivredi (https://agridata.ec.europa.eu/Qlik_Downloads/Jobs-Growth-sources.htm).

³ Europljani su jako dobro upoznati s temama sigurnosti hrane. Najviše ih zabrinjavaju antibiotici, hormoni i steroidi u mesu, pesticidi, onečišćujuće tvari i dodaci prehrani. Izvor: Posebno istraživanje Eurobarometra (travanj 2019.), *Sigurnost hrane u EU-u*.

Europska hrana već predstavlja standard na globalnoj razini jer je sigurna, dostupna u obilnim količinama, bogata hranjivim tvarima i iznimno kvalitetna. Rezultat je to dugogodišnjeg rada na politikama EU-a u području zaštite zdravlja ljudi, životinja i bilja te napora poljoprivrednika, ribara i proizvođača u akvakulturi. Europska bi hrana sada trebala postati globalni standard i u području održivosti. Svrha je ove strategije nagraditi poljoprivrednike, ribare i druge subjekte u prehrambenom lancu koji su već prešli na održive prakse, omogućiti prelazak ostalim poljoprivrednicima i otvoriti im nove poslovne mogućnosti. Poljoprivreda EU-a jedini je veliki sustav u svijetu u kojem su smanjene emisije stakleničkih plinova (za 20 % od 1990.⁴). Međutim, ni u samom EU-u taj put nije bio ni linearan ni ujednačen među državama članicama. Osim toga, proizvodnja, prerada, maloprodaja, pakiranje i prijevoz veliki su onečišćivači zraka, tla i voda i proizvođači emisija stakleničkih plinova te nanose veliku štetu bioraznolikosti. Iako je u EU-u u mnogim područjima već započeo prelazak na održive prehrambene sustave, prehrambeni sustavi kao takvi i dalje su jedan od glavnih uzročnika klimatskih promjena i uništavanja okoliša. Stoga je potrebno hitno **smanjiti ovisnost o pesticidima i antimikrobnim sredstvima, smanjiti pretjeranu upotrebu gnojiva, povećati ekološki uzgoj, poboljšati dobrobit životinja i smanjiti gubitak bioraznolikosti.**

U propisu o klimi⁵ utvrđuje se cilj postizanja klimatske neutralnosti u Uniji do 2050. Komisija će do rujna 2020. predstaviti plan klimatskog cilja za 2030. kako bi se cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova povećao na 50 % ili 55 % u odnosu na razine iz 1990. Strategijom „od polja do stola” utvrđuje se novi pristup čiji je cilj osigurati da poljoprivreda, ribarstvo i akvakultura te vrijednosni lanac prehrambenih proizvoda na odgovarajući način doprinesu tom procesu.

Prelazak na održive prehrambene sustave ujedno je **velika gospodarska prilika**. Očekivanja građana se mijenjaju i potiču velike promjene na tržištu hrane. To je prilika za poljoprivrednike, ribare, proizvođače u akvakulturi, prerađivače hrane i pružatelje usluga prehrane. Zahvaljujući toj tranziciji održivost može postati njihov zaštitni znak te će im omogućiti da zajamče budućnost Unijina prehrambenog lanca prije nego što to učine njihovi konkurenti izvan EU-a. Prelazak na održivost svim dionicima prehrambenog lanca EU-a pruža mogućnost da ostvare prednost predvodnika na tržištu.

Jasno je da tranzicija neće biti moguća bez promjene **načina prehrane ljudi**. Međutim, 33 milijuna ljudi⁶ u EU-u ne može si priuštiti kvalitetan obrok svaki drugi dan, a u mnogim državama članicama dijelu stanovništva neophodna je pomoć u hrani. Tijekom gospodarske krize teže je zajamčiti sigurnost opskrbe i cjenovnu pristupačnost hrane te je stoga ključno poduzeti mjere kako bi se promijenili obrasci potrošnje i zaustavilo rasipanje hrane. Uz problem **rasipanja hrane**⁷, koje je doseglo približno 20 % proizvedene hrane, prisutan je i rastući problem **pretilosti**. Više od polovine odraslog stanovništva pati od prekomjerne težine⁸, što doprinosi velikoj raširenosti bolesti povezanih s prehranom (uključujući različite oblike raka) te povećanju troškova zdravstvene skrbi. Ukupno gledano, **prehrambene navike** Europljana nisu u skladu s

⁴ S 543,25 milijuna gigatona ekvivalenta CO₂ 1990. na 438,99 milijuna gigatona 2017. (Eurostat).

⁵ Komisijin Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1999 (Europski propis o klimi), COM(2020) 80 final, 2020/0036 (COD).

⁶ Eurostat, EU SILC (2018.), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdes03&lang=en.

⁷ EU FUSIONS (2016.). Procjene razine rasipanja hrane u Europi.

⁸ Eurostat, Stopa pretilosti prema indeksu tjelesne mase, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_10/default/table?lang=en

nacionalnim prehrambenim preporukama, a u postojećem „prehrambenom okruženju”⁹ nije uvijek najlakše odabrati zdravu opciju. Kada bi prehrambene navike Europljana bile u skladu s prehrambenim preporukama, utjecaj prehrambenih sustava na okoliš bio bi znatno manji.

Jasno je i da promjene nisu moguće ako u njima ne sudjeluje i ostatak svijeta. EU je najveći uvoznik i izvoznik poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i najveće tržište proizvoda morskog ribarstva na svijetu. Proizvodnja može imati negativan učinak na okoliš i društvo u zemljama u kojima se proizvodi proizvode. Stoga bi nastojanja da se postrože zahtjevi održivosti u prehrambenom sustavu EU-a trebale pratiti politike koje će doprinijeti **podizanju standardâ u svijetu** kako bi se izbjegla eksternalizacija i izvoz neodrživih praksi.

Održiv prehrambeni sustav bit će ključan za ostvarivanje klimatskih i okolišnih ciljeva zelenog plana uz istodobno **poboljšanje prihoda primarnih proizvođača** i jačanje **konkurentnosti** EU-a. Tom se strategijom podupire tranzicija stavljanjem naglaska na nove mogućnosti za građane i subjekte u poslovanju s hranom.

2. IZGRADNJA PREHRAMBENOG LANCA KOJI DONOSI KORIST POTROŠAČIMA, PROIZVOĐAČIMA, KLIMI I OKOLIŠU

Ciljevi su EU-a smanjiti **utjecaj** prehrambenog sustava EU-a **na okoliš i klimu** i ojačati njegovu **otpornost**, osigurati sigurnost opskrbe hranom u kontekstu klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti, biti predvodnik u **globalnom prelasku** na konkurentnu održivost „od polja do stola” te iskoristiti **nove prilike**. Drugim riječima, EU želi:

- postići da prehrambeni lanac, koji obuhvaća proizvodnju, prijevoz, distribuciju, stavljanje na tržište i potrošnju hrane, ima **neutralan ili pozitivan utjecaj na okoliš** te osigurati očuvanje i obnavljanje kopnenih, slatkovodnih i morskih resursa o kojima ovisi prehrambeni sustav, pomoći pri ublažavanju klimatskih promjena i prilagoditi se njihovim učincima, zaštititi tlo, vode, zrak, zdravlje bilja te zdravlje i dobrobit životinja, preokrenuti trend gubitka bioraznolikosti,
- zajamčiti sigurnost opskrbe hranom, hranjivu vrijednost i zaštitu javnog zdravlja te osigurati da svatko ima **pristup dostatnoj i održivoj hrani bogatoj hranjivim tvarima** koja je u skladu s visokim standardima sigurnosti i kvalitete, zdravlja bilja te zdravlja i dobrobiti životinja i istodobno zadovoljava prehrambene potrebe i preferencije, te
- očuvati cjenovnu pristupačnost hrane uz ostvarivanje pravednijeg ekonomskog povrata u opskrbnom lancu tako da u konačnici **najodrživija hrana bude i cjenovno najpristupačnija**, poticati konkurentnost sektora opskrbe, promicati poštenu trgovinu i stvarati nove poslovne prilike uz istodobno osiguravanje cjelovitosti jedinstvenog tržišta te zdravlja i sigurnosti na radu.

Održivost prehrambenih sustava globalni je problem te je te sustave nužno prilagoditi zbog različitih izazova s kojima se suočavaju. Zahvaljujući ovoj strategiji EU može imati ključnu ulogu u utvrđivanju globalnih standarda. U njoj su utvrđeni ključni ciljevi u

⁹ „Prehrambeno okruženje” označava fizički, gospodarski, politički i sociokulturni kontekst u kojem potrošači sudjeluju u prehrambenom sustavu te donose odluke o nabavi, pripremi i konzumiranju hrane (Panel stručnjaka na visokoj razini za sigurnost opskrbe hranom i prehranu (2017.), *Nutrition and food systems (Prehrana i prehrambeni sustavi)*).

prioritetnim područjima za EU u cjelini. Pored novih inicijativa politika, za osiguravanje pravedne tranzicije ključna je provedba postojećeg zakonodavstva, osobito u području dobrobiti životinja, upotrebe pesticida i zaštite okoliša. U obzir će se uzeti različite polazne točke i razlike u mogućnostima za poboljšanje među državama članicama te činjenica da će prelazak na održivost prehranbenog sustava promijeniti gospodarsku strukturu mnogih regija u EU-a te njihove modele interakcije. Tranziciju će podupirati tehnička i financijska pomoć iz postojećih instrumenata EU-a, kao što su kohezijski fondovi i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR). Komisija će nove zakonodavne inicijative poduprijeti instrumentima za bolju regulativu. Na temelju javnih savjetovanja, utvrđivanja utjecaja na okoliš, društvo i gospodarstvo, analize učinka na mala i srednja poduzeća (MSP-ovi) te analize koliko se potiču odnosno sprečavaju inovacije, procjene učinka omogućit će donošenje učinkovitih političkih odluka uz minimalne troškove u skladu s ciljevima zelenog plana. Kako bi **ubrzala i olakšala tranziciju** te osigurala da sva hrana koja se stavlja na tržište EU-a bude što održivija, Komisija će do kraja 2023. podnijeti zakonodavni prijedlog **okvira za održiv prehranbeni sustav**. Tim će se okvirom promicati usklađenost politika na razini EU-a i nacionalnoj razini te omogućiti uključivanje održivosti u sve politike povezane s hranom te jačanje otpornosti prehranbenih sustava. Nakon opsežnog savjetovanja i procjene učinka Komisija će izraditi zajedničke definicije i opća načela i zahtjeve za održive prehranbene sustave i hranu. Zakonodavnim okvirom utvrdit će se i odgovornosti svih dionika prehranbenog sustava. U kombinaciji s certificiranjem i označivanjem prehranbenih proizvoda u pogledu njihove održivosti te u kombinaciji s drugim inicijativama taj će okvir subjektima omogućiti da ostvare korist od održivih praksi te progresivno podići standarde održivosti kako bi postali pravilo za sve prehranbene proizvode koji se stavljaju na tržište EU-a.

2.1. Osiguravanje održive proizvodnje hrane

Svi dionici prehranbenog lanca moraju odigrati svoju ulogu u postizanju njegove održivosti. Poljoprivrednici, ribari i proizvođači u akvakulturi moraju brže preobraziti svoje metode proizvodnje te na najbolji mogući način iskoristiti prirodna, tehnološka, digitalna i svemirska rješenja radi postizanja boljih rezultata u području klime i okoliša, povećanja otpornosti na klimatske promjene te smanjenja i optimizacije upotrebe sredstava (npr. pesticida i gnojiva). Ta rješenja zahtijevaju **ljudska i financijska ulaganja**, ali istodobno obećavaju i veći povrat jer stvaraju dodanu vrijednost i smanjuju troškove.

Jedan od primjera **novog zelenog poslovnog modela** je sekvestracija ugljika u poljoprivredi i šumarstvu. Poljoprivredne prakse kojima se iz atmosfere uklanja CO₂ doprinose cilju klimatske neutralnosti te bi ih trebalo nagraditi, bilo u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) ili u okviru drugih javnih ili privatnih inicijativa (tržište ugljika¹⁰). Novom inicijativom za sekvestraciju ugljika u poljoprivredi u okviru sporazuma o klimi promicat će se taj novi poslovni model koji poljoprivrednicima omogućuje novi izvor prihoda te drugim sektorima pomaže u dekarbonizaciji

¹⁰ Stroga pravila certificiranja za uklanjanje ugljika u poljoprivredi i šumarstvu prvi su korak za omogućavanje plaćanja poljoprivrednicima i šumarima za sekvestraciju ugljika. Države članice mogle bi iskoristiti ta pravila za osmišljavanje plaćanja u okviru ZPP-a na temelju sekvestracije ugljika. Osim toga, privatna poduzeća mogla bi biti zainteresirana za kupnju tih certifikata kako bi poduprla mjere u području klime, čime bi poljoprivrednici i šumari (uz plaćanja u okviru ZPP-a) dobili dodatni poticaj za sekvestraciju ugljika.

prehrambenog lanca. Kako je najavljeno u akcijskom planu za kružno gospodarstvo¹¹, Komisija će izraditi regulatorni okvir za certificiranje uklanjanja ugljika na temelju pouzdanog i transparentnog obračuna ugljika radi praćenja i provjere njegova stvarnog uklanjanja.

Kružno biogospodarstvo za poljoprivrednike i njihove zadruge krije potencijal koji je još uvijek u velikoj mjeri neiskorišten. Primjerice, napredne biorafinerije koje proizvode biognojiva, proteinsku hranu za životinje, bioenergiju i biokemikalije pružaju mogućnosti za prelazak na klimatski neutralno europsko gospodarstvo i stvaranje novih radnih mjesta u primarnoj proizvodnji. Poljoprivrednici bi trebali iskoristiti mogućnosti za smanjenje emisija metana u stočarstvu uvođenjem proizvodnje **energije iz obnovljivih izvora** i ulaganjem u anaerobne digestore za proizvodnju bioplina iz poljoprivrednog otpada i ostataka kao što je stajski gnoj. Poljoprivredna gospodarstva mogu proizvoditi bioplin i iz drugih izvora otpada i ostataka, primjerice iz industrije hrane i pića, kanalizacije, otpadnih voda i komunalnog otpada. Poljoprivredne zgrade i staje često su izuzetno prikladne za postavljanje solarnih ploča te bi takva ulaganja trebala imati prioritet u budućim strateškim planovima u okviru ZPP-a¹². Komisija će u okviru inicijativa i programa za čistu energiju poduzeti mjere za brže uvođenje na tržište tih i drugih rješenja za energetske učinkovitost u poljoprivrednom i prehrambenom sektoru pod uvjetom da se ta ulaganja provode na održiv način i bez ugrožavanja sigurnosti hrane ili bioraznolikosti.

Upotreba **kemijskih pesticida** u poljoprivredi doprinosi onečišćenju tla, voda i zraka i gubitku bioraznolikosti te može naštetiti nećiljanim biljkama, kukcima, pticama, sisavcima i vodozemcima. Komisija je već uspostavila ujednačeni pokazatelj rizika kako bi kvantificirala napredak u smanjenju rizika povezanih s pesticidima. Na temelju tog pokazatelja vidljivo je da se u posljednjih pet godina rizik od upotrebe pesticida smanjio za 20 %. Komisija će poduzeti dodatne mjere za smanjenje ukupne upotrebe kemijskih pesticida i rizika od kemijskih pesticida za 50 % te smanjenje upotrebe opasnijih pesticida¹³ za 50 % do 2030. Poduzet će i niz koraka kako bi se otvorio put za uvođenje alternativnih sredstava te kako bi se očuvali prihodi poljoprivrednika. Revidirat će Direktivu o održivoj upotrebi pesticida, poboljšati odredbe o **integriranoj zaštiti bilja** i promicati veću upotrebu sigurnih alternativnih načina zaštite uroda od štetnih organizama i bolesti. Integrirana zaštita bilja potaknut će primjenu alternativnih tehnika kontrole, kao što su rotacija usjeva i mehaničko uklanjanje korova, te će biti jedan od glavnih alata za smanjenje upotrebe kemijskih pesticida i ovisnosti o njima općenito, a posebno upotrebe opasnijih pesticida. Poljoprivredne prakse u okviru ZPP-a kojima se smanjuje upotreba pesticida bit će od ključne važnosti, a strateški planovi trebali bi odražavati taj prelazak i promicati pristup savjetodavnim uslugama. Komisija će olakšati i stavljanje na tržište pesticida koji sadržavaju biološke aktivne tvari te će unaprijediti procjenu rizika pesticida za okoliš. Poduzet će mjere kako bi se skratilo trajanje postupka odobravanja pesticida u

¹¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Novi akcijski plan za kružno gospodarstvo – Za čišću i konkurentniju Europu, COM/2020/98 final.

¹² Svaka država članica EU-a provest će opsežnu analizu svojih specifičnih potreba i potom izraditi strateški plan u okviru ZPP-a u kojem mora navesti na koji način planira upotrijebiti financiranje iz oba stupa ZPP-a za zadovoljavanje tih potreba u skladu s općim ciljevima EU-a i koje će instrumente primjenjivati te mora odrediti vlastite konkretne ciljeve.

¹³ To su sredstva za zaštitu bilja koja sadržavaju aktivne tvari koje ispunjavaju mjerila za isključenje iz točaka od 3.6.2. do 3.6.5. i točke 3.8.2. Priloga II. Uredbi (EZ) br. 1107/2009 ili su utvrđena kao kandidati za zamjenu u skladu s mjerilima iz točke 4. tog priloga.

državama članicama. Osim toga, predložiti će izmjene Uredbe iz 2009. u pogledu statističkih podataka o pesticidima¹⁴ radi uklanjanja problema podataka koji nedostaju i boljeg donošenja politika na temelju dokaza.

Još jedan veliki izvor onečišćenja zraka, tla i voda i utjecaja na klimu je **višak hranjivih tvari** u okolišu (posebno dušika i fosfora), koji nastaje zbog pretjerane upotrebe hranjivih tvari i činjenice da biljke ne apsorbiraju sve hranjive tvari koje se upotrebljavaju u poljoprivredi¹⁵. Višak hranjivih tvari uzrok je i smanjenja bioraznolikosti u rijekama, jezerima, močvarnim područjima i morima¹⁶. Komisija će poduzeti mjere za smanjenje gubitaka hranjivih tvari za najmanje 50 % te će pritom osigurati da ne dođe do smanjivanja plodnosti tla. Time će se do 2030. upotreba gnojiva smanjiti za najmanje 20 %. To će se postići potpunom provedbom i izvršenjem relevantnih propisa o okolišu i klimi, utvrđivanjem, u suradnji s državama članicama, smanjenja opterećenja hranjivim tvarima koje je potrebno za postizanje tih ciljeva, primjenom uravnotežene gnojidbe i održivog upravljanja hranjivim tvarima te boljim upravljanjem dušikom i fosforom tijekom njihova životnog ciklusa. Komisija će u suradnji s državama članicama izraditi **akcijski plan za integrirano upravljanje hranjivim tvarima** kako bi se problem onečišćenja hranjivim tvarima pokušao riješiti na izvoru te kako bi se povećala održivost sektora stočarstva. Osim toga, Komisija će surađivati s državama članicama na proširenju primjene preciznih tehnika gnojidbe i održivih poljoprivrednih praksi, posebno u žarišnim područjima intenzivnog stočarstva, te recikliranja organskog otpada u obnovljiva gnojiva. To će se postići s pomoću mjera koje će države članice uključiti u svoje strateške planove u okviru ZPP-a, kao što je alat za održivost poljoprivrednih gospodarstava za upravljanje hranjivim tvarima¹⁷, te s pomoću ulaganja, savjetodavnih usluga i svemirskih tehnologija EU-a (Copernicus, Galileo).

Poljoprivreda je odgovorna za 10,3 % **emisija stakleničkih plinova u EU-u**, od kojih gotovo 70 % potječe iz sektora životinja¹⁸. Riječ je o emisijama stakleničkih plinova koji nisu CO₂ (metan i dušikov oksid). Osim toga, 68 % ukupnog poljoprivrednog zemljišta koristi se za uzgoj životinja¹⁹. Kako bi pridonijela smanjenju utjecaja uzgoja životinja na okoliš i klimu, spriječila istjecanje ugljika putem uvezenih proizvoda i poduprla započeti prelazak na održivije stočarstvo, Komisija će olakšati stavljanje na tržište održivih i

¹⁴ Uredba (EZ) br. 1185/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o statističkim podacima o pesticidima, *SL L 324, 10.12.2009., str. 1.*

¹⁵ Zbog upotrebe dušika u poljoprivredi u atmosferu se ispuštaju emisije dušikova oksida. U 2017. emisije N₂O iz poljoprivrede činile su 43 % emisija iz poljoprivrede i 3,9 % ukupnih antropogenih emisija u EU-u (EEA (2019.), *Godišnji inventar stakleničkih plinova Europske unije za razdoblje 1990.–2017. i Izvješće o inventaru za 2019.*).

¹⁶ OECD (2019.), *Accelerating climate action: refocussing policies through a well-being lens* („Ubrzanje klimatskih mjera: preusmjeravanje politika s obzirom na blagostanje”)

¹⁷ Kako je navedeno u Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a) i koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbe (EU) br. 1307/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, COM(2018) 392, 2018/0216 (COD), uz potpuno poštovanje Komunikacije Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Europski okvir za interoperabilnost – strategija provedbe, COM(2017) 134.

¹⁸ EEA (2019.), *Godišnji inventar stakleničkih plinova Europske unije 1990.–2017. i Izvješće o inventaru za 2019.*. Navedeni podaci ne uključuju emisije CO₂ iz korištenja zemljišta i prenamjene zemljišta.

¹⁹ 39,1 milijun hektara žitarica i uljarica i 70,7 milijuna hektara pašnjaka na 161 milijun hektara poljoprivrednog zemljišta (u EU-27, Eurostat, 2019.).

inovativnih dodataka hrani za životinje. Razmotrit će pravila EU-a kojima je cilj smanjenje ovisnosti o kritičnim krmivima (npr. soji uzgojenoj na iskrčenom zemljištu) poticanjem upotrebe biljnih bjelančevina uzgojenih u EU-u te alternativnih krmiva kao što su kukci, morske sirovine (npr. alge) i nusproizvodi biogospodarstva (npr. riblji otpad)²⁰. Nadalje, Komisija provodi reviziju EU-ova programa za promicanje poljoprivrednih proizvoda s ciljem povećanja njegova doprinosa održivoj proizvodnji i potrošnji u skladu s promjenama prehrambenih navika. Kad je riječ o mesu, ta bi revizija trebala biti usmjerena na pitanje kako EU može iskoristiti svoj program promicanja poljoprivrednih proizvoda u cilju podupiranja najodrživijih i ugljično učinkovitih metoda stočarske proizvodnje. Osim toga, u svim će prijedlozima za proizvodno vezanu potporu u strateškim planovima strogo ocjenjivati aspekt potrebe za općom održivosti.

Procjenjuje se da zbog **antimikrobne otpornosti** povezane s pretjeranom i neprimjerenom upotrebom antimikrobnih sredstava u zdravstvenoj skrbi za životinje i ljude svake godine u EU-u/EGP-u umru 33 000 osoba²¹ te nastanu znatni troškovi zdravstvene skrbi. Komisija će stoga poduzeti mjere kako bi se ukupna prodaja antimikrobnih sredstava za životinje iz uzgoja i akvakulturu u EU-u smanjila za 50 % do 2030. Novim uredbama o veterinarsko-medicinskim proizvodima i ljekovitoj hrani za životinje propisuju se brojne mjere za postizanje tog cilja i promicanje pristupa „jedno zdravlje”.

Poboljšanjem **dobrobiti životinja** pridonosi se zdravlju životinja i kvaliteti hrane, smanjuje potreba za lijekovima te se može doprinijeti očuvanju bioraznolikosti. Nedvojbeno je da je to ono što građani žele. Komisija će revidirati zakonodavstvo o dobrobiti životinja, među ostalim o prijevozu i klanju životinja, kako bi ga uskladila s najnovijim znanstvenim dokazima, proširila njegovo područje primjene i olakšala provedbu te u konačnici ostvarila veću dobrobit životinja. Taj će proces podupirati strateški planovi i nove strateške smjernice EU-a o akvakulturi. Komisija će ispitati i mogućnosti uvođenja označivanja u pogledu utjecaja na dobrobit životinja radi boljeg prijenosa vrijednosti kroz prehrambeni lanac.

Klimatske promjene donose nove prijetnje za **zdravlje bilja**. Za postizanje održivosti nužne su inovacije i mjere za bolju zaštitu bilja od novih štetnih organizama i bolesti. Komisija će donijeti pravila za pojačavanje nadzora nad uvozom bilja te pojačano nadziranje na području Unije. Nove inovativne tehnike, uključujući biotehnologiju i razvoj proizvoda dobivenih od bioloških sirovina, mogu doprinijeti povećanju održivosti, pod uvjetom da su sigurne za potrošače i okoliš te da donose korist društvu u cjelini. Njima se također može ubrzati proces smanjenja ovisnosti o pesticidima. Kao odgovor na zahtjev država članica Komisija provodi studiju u kojoj će ispitati mogućnosti poboljšanja održivosti duž lanca opskrbe hranom s pomoću novih genomskih tehnika. Održivi prehrambeni sustavi ovise i o **sigurnosti i raznolikosti sjemen**a. Poljoprivrednicima mora biti dostupno raznovrsno kvalitetno sjeme za biljne sorte koje su otporne na posljedice klimatskih promjena. Komisija će poduzeti mjere za lakšu

²⁰ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Održivo biogospodarstvo za Europu: Jačanje veze između gospodarstva, društva i okoliša, COM(2018) 673 final.

²¹ Cassini et al., (2019.) „Attributable deaths and disability-adjusted life-years caused by infections with antibiotic-resistant bacteria in the EU and the European Economic Area in 2015: a population-level modelling analysis” (Smrtni slučajevi i godine života izgubljene zbog bolesti koji se mogu pripisati infekcijama bakterijama rezistentnima na antibiotike u EU-u i Europskom gospodarskom prostoru 2015.: analitičko modeliranje na razini populacije), *Lancet Infect Dis*. Sv. 19., izdanje 1., str. 55–56.

registraciju sorti sjemena, uključujući za ekološki uzgoj, te olakšavanje pristupa tržištu za tradicionalne sorte i sorte prilagođene lokalnim uvjetima.

Očekuje se daljnji rast tržišta ekološke hrane te je stoga potrebno dodatno promicati **ekološki uzgoj**. Takav uzgoj pozitivno utječe na bioraznolikost, stvara nova radna mjesta i privlači mlade poljoprivrednike. Potrošači prepoznaju njegovu vrijednost. Pravnim se okvirom podupire prebacivanje na takvu vrstu poljoprivrede, no potrebno je učiniti više te slične promjene uvesti i za oceane i kopnene vode. Uz mjere u okviru ZPP-a, kao što su programi za ekologiju, ulaganja i savjetodavne usluge te mjere zajedničke ribarstvene politike (ZRP), Komisija će predložiti akcijski plan za ekološki uzgoj. To će državama članicama pomoći da potaknu ponudu i potražnju ekoloških proizvoda. Promotivnim kampanjama i zelenom javnom nabavom osigurat će se povjerenje potrošača i potaknuti potražnja. Taj će pristup pomoći u postizanju cilja da do 2030. najmanje 25 % poljoprivrednog zemljišta u Uniji bude pod ekološkim uzgojem te da se znatno poveća ekološka akvakultura.

Jasno je da prelazak mora biti poduprt u okviru ZPP-a koji je usmjeren na zeleni plan. Svrha **novog ZPP-a**²², koji je Komisija predložila u lipnju 2018., jest pomoći poljoprivrednicima da poboljšaju svoju uspješnost u području klime i okoliša primjenom modela koji je u većoj mjeri usmjeren na rezultate te boljom upotrebom podataka i analize, poboljšanim obveznim standardima u području okoliša, novim dobrovoljnim mjerama te većim naglaskom na ulaganja u zelene i digitalne tehnologije i prakse. Cilj mu je i poljoprivrednicima zajamčiti pristojan dohodak koji im omogućuje održavanje obitelji i prevladavanje svih vrsta kriznih situacija²³. Zahtjev da se učinkovitost i djelotvornost izravnih plaćanja poboljša određivanjem gornje granice potpore dohotku te njezinim boljim usmjeravanjem na poljoprivrednike kojima je potrebna i koji ispunjavaju ekološke ambicije, umjesto na subjekte i poduzeća koji su samo vlasnici zemljišta, i dalje je ključan element budućeg ZPP-a²⁴. Sposobnost država članica da to osiguraju mora se pažljivo ocijeniti u strateškim planovima te pratiti tijekom provedbe. Komisija u svojoj najnovijoj analizi²⁵ zaključuje da se reformom doista može potaknuti provedba zelenog plana, ali da se u pregovaračkom procesu moraju zadržati ključne odredbe prijedloga te da je potrebno osmisliti određena poboljšanja i praktične inicijative.

Novi „**programi za ekologiju**” pružit će važan izvor financiranja za poticanje održivih praksi, kao što su precizna poljoprivreda, agroekologija (uključujući ekološki uzgoj), sekvestracija ugljika u poljoprivredi i agrošumarstvo. Države članice i Komisija morat će osigurati da ti programi budu na odgovarajući način uključeni u strateške planove te da se za njih osiguraju odgovarajuća sredstva. Komisija će poduprijeti uvođenje minimalnih namjenskih sredstava za programe za ekologiju.

Osim toga, svakoj će državi članici prije službenog podnošenja nacрта strateških planova dati **preporuke** u pogledu devet posebnih ciljeva ZPP-a. Komisija će posebnu pozornost posvetiti ispunjenju ciljeva zelenog plana te ciljeva koji proizlaze iz ove strategije i

²² <https://ec.europa.eu/commission/publications/natural-resources-and-environment>

²³ U 2017. subvencije u okviru ZPP-a, uz iznimku potpore ulaganjima, činile su 57 % neto prihoda poljoprivrednih gospodarstava u EU-u. <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardFarmEconomyFocus/DashboardFarmEconomyFocus.html>

²⁴ Provest će se ocjena ZPP-a kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri potpora dohotku doprinosi poboljšanju otpornosti i održivosti poljoprivrede.

²⁵ Radni dokument službi Komisije – Analiza poveznica između reforme ZPP-a i zelenog plana, SWD(2020) 93.

strategije za bioraznolikost do 2030. Države članice morat će eksplicitno utvrditi nacionalne vrijednosti za te ciljeve uzimajući u obzir svoju specifičnu situaciju i spomenute preporuke. Na temelju tih vrijednosti države članice trebaju utvrditi potrebne mjere u svojim strateškim planovima.

Usporedno s promjenama u poljoprivredi potrebno je ubrzati i prelazak na **održivu proizvodnju ribe i drugih morskih organizama**. Ekonomski podaci pokazuju da je u područjima u kojima je ribolov postao održiv usporedno porastao i prihod²⁶. Komisija će pojačati napore za povećanje ribljih stokova do održive razine putem ZRP-a u područjima u kojima su i dalje prisutni nedostaci u provedbi (npr. smanjenjem odbacivanja ulova), ojačati upravljanje ribarstvom na Sredozemlju u suradnji sa svim obalnim državama i do 2022. ponovno procijeniti na koji se način ZRP-om nastoje ukloniti rizici uzrokovani klimatskim promjenama. Predložena revizija sustava kontrole ribarstva EU-a²⁷ pridonijet će borbi protiv prijevара s pomoću poboljšanog sustava sljedivosti. Obveznom upotrebom digitaliziranih certifikata o ulovu pojačat će se mjere za sprečavanje ulaska nezakonitih ribljih proizvoda na tržište EU-a.

Riba i drugi morski organizmi iz uzgoja stvaraju manji ugljični otisak od uzgoja životinja na kopnu. Uz znatnu potporu iz sljedećeg Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo namijenjenu održivom uzgoju morskih organizama Komisija predviđa donošenje smjernica EU-a za planove održivog razvoja akvakulture država članica i promicanje odgovarajuće vrste rashoda u okviru tog fonda. Uspostavit će i dobro usmjerenu potporu industriji algi jer bi alge trebale postati važan izvor alternativnih bjelanjčevina za održiv prehrambeni sustav i globalnu sigurnost opskrbe hranom.

Naposljetku, kako bi primarnim proizvođačima pružila potporu tijekom tranzicije, Komisija namjerava pojasniti **pravila tržišnog natjecanja** za zajedničke inicijative kojima se promiče održivost u lancima opskrbe. Osim toga, poljoprivrednicima i ribarima pomoći će da ojačaju svoj položaj u lancu opskrbe te da ostvare pravedan udio u dodanoj vrijednosti održive proizvodnje tako što će poticati mogućnosti suradnje u okviru zajedničke organizacije tržišta za poljoprivredne proizvode²⁸ te proizvode ribarstva i akvakulture²⁹. Komisija će pratiti provedbu Direktive o nepoštenim trgovačkim

²⁶ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o trenutačnom stanju u području zajedničke ribarstvene politike i savjetovanju o ribolovnim mogućnostima za 2020., COM(2019) 274 final

²⁷ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredbe Vijeća (EZ) br. 1224/2009 i o izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 768/2005, (EZ) br. 1967/2006, (EZ) br. 1005/2008 i Uredbe (EU) 2016/1139 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu kontrole ribarstva COM/2018/368 final, 2018/0193(COD).

²⁸ Uredba (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 (SL L347, 20.12.2013., str. 671.) i Uredba (EU) 2017/2393 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2017. o izmjeni uredaba (EU) br. 1305/2013 o potpori ruralnom razvoju iz Europskoga poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), (EU) br. 1306/2013 o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike, (EU) br. 1307/2013 o utvrđivanju pravila za izravna plaćanja poljoprivrednicima u programima potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike, (EU) br. 1308/2013 o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i (EU) br. 652/2014 o utvrđivanju odredaba za upravljanje rashodima koji se odnose na prehrambeni lanac, zdravlje i dobrobit životinja te na biljno zdravlje i biljni reproduksijski materijal (SL L 350, 29.12.2017., str. 15.).

²⁹ Uredba (EU) br. 1379/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture, izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1184/2006 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 104/2000 (SL L 354, 28.12.2013., str. 1.).

praksama³⁰ u državama članicama. Osim toga, surađivat će sa suzakonodavcima na poboljšanju poljoprivrednih pravila kojima se jača položaj poljoprivrednika (npr. proizvođača proizvoda s oznakom zemljopisnog podrijetla), njihovih zadruga i organizacija proizvođača u lancu opskrbe hranom.

2.2. Osiguravanje sigurnosti opskrbe hranom

Održiv prehrambeni sustav mora osigurati dostatnu i raznovrsnu opskrbu ljudi sigurnom, hranjivom, cjenovno pristupačnom i održivom hranom u svakom trenutku pa tako i u kriznim vremenima. Događaji koji utječu na održivost prehrambenih sustava nisu nužno uzrokovani samim lancem opskrbe hranom već mogu biti posljedica političkih, gospodarskih, okolišnih ili zdravstvenih kriza. Iako sadašnja pandemija bolesti COVID-19 nije povezana sa sigurnošću hrane u EU-u, takva kriza može ugroziti sigurnost opskrbe hranom i izvore prihoda. Klimatske promjene i gubitak bioraznolikosti neposredna su i trajna prijetnja sigurnosti opskrbe hranom i izvorima prihoda. U kontekstu ove strategije Komisija će nastaviti pomno pratiti sigurnost opskrbe hranom te konkurentnost poljoprivrednika i subjekata u poslovanju s hranom.

S obzirom na složenost i broj dionika uključenih u vrijednosni lanac prehrambenih proizvoda, krize na njega utječu na različite načine. Iako je, općenito gledajući, opskrba hranom dostatna, ova pandemija izazvala je mnoge poteškoće, kao što su logistički poremećaji u lancima opskrbe, nestašica radne snage, gubitak određenih tržišta i promjene u potrošačkim obrascima, koje utječu na funkcioniranje prehrambenih sustava. Ovakva situacija dosad nije zabilježena, a prehrambeni lanac svake se godine suočava sa sve većim prijetnjama zbog opetovanih suša, poplava, šumskih požara, gubitka bioraznolikosti i novih štetnih organizama. Poveća li se održivost proizvođača hrane, u konačnici će se povećati i njihova otpornost. Cilj je ove strategije pružiti novi okvir koji će biti dopunjen mjerama utvrđenima u strategiji za bioraznolikost.

Pandemija bolesti COVID-19 upozorila nas je na važnost kritičnog osoblja kao što su radnici u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Zbog toga je osobito važno ublažiti socioekonomske posljedice koje utječu na prehrambeni lanac te osigurati poštovanje ključnih načela utvrđenih u **europskom stupu socijalnih prava**, osobito kad je riječ o radnicima na nesigurnim radnim mjestima te sezonskim i neprijavljenim radnicima. U izgradnji pravednih, snažnih i održivih prehrambenih sustava ključnu će ulogu imati pitanja kao što su socijalna zaštita radnika, radni i stambeni uvjeti te zaštita zdravlja i sigurnosti radnika.

Komisija će pojačati koordinaciju **zajedničkog europskog odgovora na krize koje utječu na prehrambene sustave** kako bi zajamčila sigurnost hrane i sigurnost opskrbe hranom, ojačala javno zdravstvo i ublažila socioekonomske posljedice kriza u EU-u. Na temelju stečenog iskustva Komisija će procijeniti otpornost prehrambenog sustava i izraditi **krizni plan za opskrbu hranom i sigurnost opskrbe koji se može primijeniti u kriznim situacijama**. Pričuva za krize u poljoprivrednom sektoru bit će modificirana kako bi se u slučaju krize na poljoprivrednim tržištima od početka mogao iskoristiti njezin puni potencijal. Osim što će se u njemu utvrditi mjere za procjenu i upravljanje rizikom koje se mogu pokrenuti u kriznim situacijama, planom će se uspostaviti mehanizam za odgovor na prehrambene krize koji će koordinirati Komisija, a u njemu će

³⁰ Direktiva (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima (SL L 111, 25.4.2019., str. 59.).

sudjelovati države članice. Ovisno o prirodi krize, mehanizmom će biti obuhvaćeni različiti sektori (poljoprivreda, ribarstvo, sigurnost hrane, radna snaga, zdravlje i promet).

2.3. Poticanje održivih praksi u sektoru prerade hrane, veleprodaje, maloprodaje, ugostiteljstva i usluga prehrane

Prerađivači hrane, pružatelji usluga prehrane i trgovci na malo oblikuju tržište i utječu na prehrambene odluke potrošača na različite načine: vrstom i prehrambenim sastavom hrane koju proizvode, izborom dobavljača, metodama proizvodnje i pakiranja, prijevozom te trgovinskim i marketinškim praksama. Kao najveći svjetski uvoznik i izvoznik hrane, EU-ova industrija hrane i pića pridonosi utjecaju svjetske trgovine na okoliš i društvo. Jačanje održivosti naših prehrambenih sustava može pomoći dodatno učvrstiti ugled poduzeća i proizvoda, stvoriti vrijednost za dioničare, poboljšati radne uvjete, privući zaposlenike i ulagače te omogućiti konkurentsku prednost, povećanje produktivnosti i smanjenje troškova za poduzeća³¹.

Prehrambena industrija i sektor maloprodaje trebali bi služiti kao uzor te povećati dostupnost i pristupačnost zdrave i održive hrane kako bi se smanjio ukupni utjecaj prehrambenog sustava na okoliš. Kako bi to potaknula, Komisija će izraditi **EU-ov kodeks postupanja za odgovorne poslovne i marketinške prakse**, uz koji će se primjenjivati i okvir za praćenje. U izradi kodeksa sudjelovat će svi relevantni dionici.

Komisija će od prehrambenih poduzeća i organizacija zatražiti da se obvežu na poduzimanje konkretnih mjera u području zdravlja i održivosti te da pritom obrate posebnu pozornost na reformuliranje prehrambenih proizvoda u skladu sa smjernicama za zdravu i održivu prehranu, smanjenje svojeg ekološkog otiska i potrošnje energije boljom energetsom učinkovitošću, prilagodbu marketinških strategija i strategija oglašavanja s obzirom na potrebe najranjivijih građana, cjenovnu promidžbu hrane kojom se ne iskivljuje percepcija građana o njezinoj vrijednosti te smanjenje ambalaže u skladu s novim akcijskim planom za kružno gospodarstvo. Na primjer, treba izbjegavati promidžbene kampanje u kojima se oglašava meso po vrlo niskim cijenama. Komisija će pratiti te obveze i razmotriti zakonodavne mjere ako se ne postigne dovoljan napredak. Komisija priprema i inicijativu za poboljšanje **okvira korporativnog upravljanja**, uključujući zahtjev da prehrambena industrija uvrsti održivost u korporativne strategije. Usto će istražiti mogućnosti za lakši prelazak na zdraviju prehranu i poticanje reformulacije proizvoda, među ostalim utvrđivanjem **prehrambenih profila** radi ograničavanja promidžbe (s pomoću tvrdnji o prehrambenim ili zdravstvenim dobrobitima) hrane s visokim udjelom masti, šećera i soli.

Komisija će poduzeti mjere za širenje i promicanje održivih i društveno odgovornih metoda proizvodnje i **kružnih poslovnih modela** u preradi i maloprodaji hrane, naročito za mala i srednja poduzeća, u sinergiji s ciljevima i inicijativama iznesenima u okviru novog akcijskog plana za kružno gospodarstvo. Uvođenjem kružnog i održivog biogospodarstva u EU-u otvaraju se poslovne prilike kao što su, na primjer, one povezane s iskorištavanjem otpada od hrane.

³¹ Na primjer, u studiji poslovne isplativosti smanjenja gubitka i rasipanja hrane koja je provedena za koaliciju Champion 12.3 utvrđen je povrat ulaganja u omjeru 14:1 za poduzeća koja su poduzela mjere za smanjenje gubitka i rasipanja hrane. Hanson, C., Mitchell, P. 2017. The Business Case for Reducing Food Loss and Waste („Poslovna isplativost smanjenja gubitka i rasipanja hrane”). Washington, DC: Champions 12.3.

Pakiranje hrane ima ključnu ulogu za održivost prehrambenih sustava. Komisija će revidirati zakonodavstvo o materijalima koji dolaze u dodir s hranom kako bi poboljšala sigurnost hrane i javno zdravlje (prvenstveno smanjenom upotrebom opasnih kemikalija), poduprla upotrebu inovativnih i održivih rješenja za pakiranje u kojima se upotrebljavaju ekološki prihvatljivi materijali koji se mogu ponovno upotrijebiti i reciklirati te kako bi doprinijela smanjenju rasipanja hrane. Usto će, u okviru inicijative za održive proizvode najavljene u akcijskom planu za kružno gospodarstvo, raditi na zakonodavnoj inicijativi o ponovnoj uporabi u sektoru usluga prehrane kako bi se jednokratna ambalaža i pribor za jelo zamijenili proizvodima koji se mogu ponovno upotrijebiti.

Naposljetku, Komisija će revidirati **tržišne standarde** radi osiguravanja uvođenja i ponude održivih poljoprivrednih proizvoda i proizvoda ribarstva i akvakulture te povećanja važnosti kriterija održivosti, uzimajući u obzir mogući učinak tih standarda na gubitak i rasipanje hrane. Usporedno s time ojačat će zakonodavni okvir o **oznakama zemljopisnog podrijetla** i prema potrebi u njega uključiti posebne kriterije održivosti.

Osim toga, u cilju jačanja otpornosti regionalnih i lokalnih prehrambenih sustava te radi stvaranja kraćih lanaca opskrbe Komisija će podupirati smanjivanje ovisnosti o prijevozu na velike udaljenosti (u 2017. u cestovnom prometu prevezeno je oko 1,3 milijarde tona primarnih poljoprivrednih proizvoda i proizvoda šumarstva i ribarstva³²).

2.4. Promicanje održive potrošnje hrane i olakšavanje prelaska na zdravu i održivu prehranu

Postojeći obrasci **potrošnje hrane** neodrživi su i sa zdravstvenog i s ekološkog stajališta. Iako je u EU-u prosječni unos energije, crvenog mesa³³, šećera, soli i masti i dalje veći od preporučenog, potrošnja cjelovitih žitarica, voća i povrća te mahunarki i orašastih plodova nije dovoljna³⁴.

Od ključne je važnosti da se do 2030. preokrene trend porasta stopa prekomjerne tjelesne težine i pretilosti u cijeloj Uniji. Prelaskom na prehranu s većim udjelom namirnica biljnog podrijetla s manje crvenog i prerađenog mesa te s više voća i povrća smanjit će se ne samo rizik od bolesti opasnih po život, već i utjecaj prehrambenog sustava na okoliš³⁵. Procjenjuje se da je u EU-u 2017. zbog nezdrave prehrane, uglavnom kao uzroka kardiovaskularnih bolesti i raka³⁶, umrlo više od 950 000 osoba (što čini petinu svih smrtnih slučajeva) te je izgubljeno više od 16 milijuna godina zdravog života. Promicanje zdrave prehrane jedna je od mjera za prevenciju raka iz EU-ova plana za borbu protiv raka.

Zahvaljujući navođenju jasnih informacija koje će potrošačima olakšati odabir zdrave i održive prehrane poboljšat će se njihovo zdravlje i kvaliteta života te će se smanjiti

³² Statistički podaci za poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo, izdanje za 2019., Statističke publikacije, Eurostat.

³³ U crveno meso ubraja se goveđe, svinjsko, janjeće i kozje meso te sve prerađeno meso.

³⁴ Willett, W. i suradnici (2019.), Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems (Hrana u antropocenu: povjerenstvo EAT–Lancet o zdravoj prehrani iz održivih prehrambenih sustava), *Lancet*, sv. 393., str. 447.

³⁵ FAO i WHO (2019.), Sustainable healthy diets - guiding principles (Održiva zdrava prehrana – vodeća načela).

³⁶ Znanstveni centar EU-a: <https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden>

zdravstveni troškovi. Kako bi se **potrošačima olakšao odabir** zdrave i održive hrane na temelju pouzdanih informacija, Komisija će predložiti usklađeno obvezno označivanje hranjivih vrijednosti na prednjoj strani pakiranja i razmotrit će predlaganje proširenja obveznog navođenja podrijetla ili izvora na određene proizvode, u potpunosti uzimajući u obzir učinke na jedinstveno tržište. Komisija će usto ispitati načine za usklađivanje dobrovoljnih tvrdnji o ekološkoj prihvatljivosti i uspostavu okvira za označivanje održivosti, koji će, u sinergiji s drugim relevantnim inicijativama, obuhvaćati nutritivne, klimatske, okolišne i socijalne aspekte prehrambenih proizvoda. Kako bi se poboljšao pristup informacijama o hrani, posebno slabovidnim osobama, Komisija će istražiti i na koje bi se još načine potrošačima mogle pružati informacije drugim sredstvima, među ostalim digitalnim putem.

Kako bi se poboljšale **dostupnost i cijena** održive hrane te promicala zdrava i održiva prehrana u ustanovama, Komisija će utvrditi najbolji način za određivanje minimalnih obveznih kriterija za nabavu održive hrane. Tako će se gradovima, regijama i javnim tijelima pomoći da daju svoj doprinos nabavom održive hrane za škole, bolnice i javne ustanove, a usto će se potaknuti i održivi poljoprivredni sustavi, primjerice ekološki uzgoj. Da bi poslužila kao primjer, Komisija će u ugovore za pružanje ugostiteljskih usluga u svojim kantinama uvrstiti strože standarde održivosti. Preispitat će i EU-ov program u školama kako bi se povećao njegov doprinos održivoj potrošnji hrane, a osobito kako bi se poslale snažnije obrazovne poruke o važnosti zdrave prehrane, održive proizvodnje hrane i smanjenja rasipanja hrane.

Kao pokretač prelaska na održiv prehrambeni sustav te motiv za potrošače da se okrenu održivoj i zdravoj prehrani trebali bi poslužiti i **porezni poticaji**. U Vijeću se trenutačno raspravlja o Komisijinu prijedlogu o stopama PDV-a kojim bi se državama članicama moglo omogućiti da usmjerenije primjenjuju porezne stope, primjerice radi potpore proizvodnji organskog voća i povrća. Porezni sustavi EU-a usto bi trebali biti uređeni tako da cijene različitih prehrambenih proizvoda odražavaju njihove stvarne troškove povezane s uporabom ograničenih prirodnih resursa, onečišćenjem, emisijama stakleničkih plinova i drugim učincima na okoliš.

2.5. Smanjivanje gubitka i rasipanja hrane

Da bi se postigla održivost, nužno je pronaći rješenje za gubitak i rasipanje hrane³⁷. Smanjenje rasipanja hrane donosi uštede potrošačima i subjektima, a uporaba i preraspodjela viška hrane koji bi inače ostao neiskorišten ima važnu socijalnu dimenziju. Smanjenje rasipanja hrane povezano je s politikama o uporabi hranjivih tvari i sekundarnih sirovina, proizvodnji hrane za životinje, sigurnosti hrane, bioraznolikosti, biogospodarstvu, gospodarenju otpadom i energiji iz obnovljivih izvora.

Komisija se obvezala do 2030. prepoloviti rasipanje hrane po stanovniku na maloprodajnoj i potrošačkoj razini (cilj održivog razvoja 12.3). Primjenom nove metodologije za mjerenje rasipanja hrane³⁸ i na temelju podataka koje države članice

³⁷ Na razini EU-a rasipanje hrane (u svim stadijima životnog ciklusa) odgovorno je za najmanje 227 milijuna tona ekvivalenta CO₂ godišnje, tj. oko 6 % ukupnih EU-ovih emisija u 2012. EU FUSIONS (2016.), *Estimates of European food waste levels* (Procjene razine rasipanja hrane u Europi).

³⁸ Delegirana odluka Komisije (EU) 2019/1597 od 3. svibnja 2019. o dopuni Direktive 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u odnosu na zajedničku metodologiju i minimalne zahtjeve u pogledu kvalitete za ujednačeno mjerenje razine otpada od hrane (SL L 248, 27.9.2019., str. 77.).

trebaju dostaviti 2022. Komisija će utvrditi polaznu vrijednost i predložiti pravno obvezujuće **ciljeve** za smanjenje rasipanja hrane u cijeloj Uniji.

Komisija će sprečavanje gubitka i rasipanja hrane uvrstiti u druge politike EU-a. Rasipanje hrane posljedica je i pogrešnog shvaćanja i zlouporabe **oznake datuma** (datum „upotrijebiti do” i „najbolje upotrijebiti do”). Komisija će revidirati Unijina pravila kako bi se uzeli u obzir rezultati istraživanja provedenih među potrošačima. Osim što će utvrditi koliko se hrane rasipa, Komisija će istražiti kako nastaju gubici hrane u fazi proizvodnje te kako ih spriječiti. **Koordinacijom mjera** na razini EU-a pridonijet će se djelovanju na nacionalnoj razini, a preporuke Platforme EU-a o gubitku i rasipanju hrane³⁹ poslužit će kao putokaz za sve dionike.

2.6. Borba protiv prijevara povezanih s hranom u cijelom lancu opskrbe hranom

Prijevale povezane s hranom ugrožavaju održivost prehrambenih sustava jer zavaravaju potrošače i sprečavaju ih u donošenju informiranih odluka. Na taj se način ugrožavaju sigurnost hrane, poštene poslovne prakse, otpornost tržišta hrane i, u konačnici, jedinstveno tržište. U tom je pogledu ključna politika nulte tolerancije s učinkovitim mjerama odvrćanja. Komisija će zaoštriti borbu protiv prijevara povezanih s hranom kako bi se svim subjektima pružili jednaki uvjeti, a nadzornim i provedbenim tijelima dale veće ovlasti. Surađivat će s državama članicama, Europolom i drugim tijelima te s pomoću EU-ovih podataka o sljedivosti i upozorenja poboljšati koordinaciju u suzbijanju prijevara povezanih s hranom. Usto će predložiti strože mjere odvrćanja i bolje kontrole uvoza te ispitati mogućnost jačanja koordinacije i istražnih kapaciteta Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF).

3. OMOGUĆAVANJE TRANZICIJE

3.1. Istraživanje, inovacije, tehnologija i ulaganja

Istraživanje i inovacije ključni su pokretači brzog prelaska na održive, zdrave i uključive prehrambene sustave u cjelini, od primarne proizvodnje do potrošnje. Oni mogu pomoći u razvoju i ispitivanju rješenja, prevladavanju prepreka i prepoznavanju novih tržišnih prilika⁴⁰. U okviru programa **Obzor 2020**. Komisija priprema dodatni poziv na podnošenje prijedloga za prioritete zelenog plana za 2020. u ukupnom iznosu od oko 1 milijarde EUR. Predlaže da se u okviru programa **Obzor Europa** izdvoji 10 milijardi EUR za istraživanje i inovacije u području hrane, biogospodarstva, prirodnih resursa, poljoprivrede, ribarstva, akvakulture i okoliša te u području primjene digitalnih tehnologija i prirodnih rješenja u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Ključno područje istraživanja bit će mikrobiom, hrana iz oceana, gradski prehrambeni sustavi te povećanje dostupnosti i izvora alternativnih bjelančevina kao što su biljne, mikrobne i morske bjelančevine, bjelančevine dobivene od kukaca te nadomjesci za meso. U **području zdravlja tla i hrane** radit će se na razvoju rješenja za obnovu zdravlja i funkcija tla. Zahvaljujući novom znanju i inovacijama, u okviru posebnog partnerstva za

³⁹ https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fs_eu-actions_action_implementation_platform_key_recommendations.pdf

⁴⁰ Radni dokument službi Komisije – Europska istraživanja i inovacije za sigurnost opskrbe hranom i sigurnost prehrane, SWD 2016/319 i Komisijina konferencija na visokoj razini HRANA 2030. – popratni dokument (2016.) – Europska istraživanja i inovacije za sigurnost opskrbe hranom i sigurnost prehrane.

agroekološke žive laboratorije proširit će se i agroekološki pristupi u primarnoj proizvodnji, čime će se pridonijeti smanjenoj upotrebi pesticida, gnojiva i antimikrobnih sredstava. Kako bi se ubrzale inovacije i prijenos znanja, Komisija će surađivati s državama članicama na jačanju uloge **europskog partnerstva za inovacije** „Produktivnost i održivost u poljoprivredi” (EIP-AGRI) u strateškim planovima. K tome, **Europski fond za regionalni razvoj** će putem pametne specijalizacije ulagati u inovacije i suradnju u cijelom vrijednosnom lancu prehrambenih proizvoda.

U sklopu novog partnerstva za „sigurne i održive prehrambene sustave za ljude, planet i klimu” u okviru programa Obzor Europa uspostaviti će se mehanizam upravljanja za istraživanje i inovacije u koji će se uključiti države članice i dionici prehrambenog lanca od polja do stola kako bi se pronašla inovativna rješenja koja će donijeti dodatne koristi u području prehrane, kvalitete hrane, klime, kružnog gospodarstva i zajednica.

Svi poljoprivrednici i sva ruralna područja trebaju imati pristup brzom i pouzdanom internetu. To je ključan čimbenik za otvaranje radnih mjesta, poslovanje i ulaganja u ruralnim područjima te za poboljšanje kvalitete života s obzirom na zdravstvenu skrb, zabavu i e-upravu. Pristup **brzom širokopojasnom internetu** omogućit će i širu primjenu precizne poljoprivrede te umjetne inteligencije, a zahvaljujući tome EU će moći u potpunosti iskoristiti svoj globalni vodeći položaj u satelitskoj tehnologiji. To će u konačnici dovesti do manjih troškova za poljoprivrednike, boljeg upravljanja tlom i bolje kvalitete vode, manje upotrebe gnojiva i pesticida, smanjenja emisija stakleničkih plinova, poboljšanja bioraznolikosti i stvaranja zdravijeg okoliša za poljoprivrednike i građane. Komisija nastoji ubrzati uvođenje brzog širokopojasnog interneta u ruralnim područjima kako bi se ostvario cilj stopostotnog pristupa do 2025.

Za poticanje inovacija i izgradnju održivih prehrambenih sustava neophodna su **ulaganja**. Fond *InvestEU*⁴¹ će s pomoću proračunskih jamstava EU-a potaknuti ulaganja u poljoprivredno-prehrambeni sektor tako što će smanjiti rizičnost ulaganja za europske korporacije i olakšati pristup financiranju za MSP-ove te poduzeća srednje tržišne kapitalizacije⁴². Okvir EU-a za olakšavanje održivih ulaganja (taksonomija EU-a⁴³) i obnovljena strategija održivog financiranja pridonijet će 2020. poticanju financijskog sektora na održivija ulaganja, među ostalim u poljoprivredni sektor i sektor proizvodnje hrane. Osim toga, ZPP mora u što većoj mjeri podupirati ulaganja kako bi se poboljšala otpornost poljoprivrednih gospodarstava te ubrzala njihova zelena i digitalna transformacija.

3.2. Savjetodavne usluge, razmjena podataka i znanja te vještine

Znanje i savjeti ključni su kako bi se postigla održivost svih dionika prehrambenog sustava. Primarnim proizvođačima naročito su potrebne **objektivne i prilagođene savjetodavne usluge** kako bi lakše donosili odluke o održivom upravljanju. Komisija će stoga promicati **učinkovite sustave znanja i inovacija u poljoprivredi** (AKIS), u kojima će sudjelovati svi dionici prehrambenog lanca. U svojim strateškim planovima u okviru ZPP-a države članice morat će povećati potporu za AKIS i staviti na raspolaganje

⁴¹ Osnovan kao dio programa InvestEU kako je utvrđeno u Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi programa InvestEU, COM(2018) 4439, 2018/0229 (COD).

⁴² U okviru Europskog fonda za strateška ulaganja „poduzeća srednje tržišne kapitalizacije” znači subjekti koji broje od 250 do 3000 zaposlenika i koji nisu MSP-ovi.

⁴³ Taksonomija EU-a provedbeni je instrument s pomoću kojeg se tržištima kapitala može omogućiti da prepoznaju i iskoriste prilike za ulaganja kojima se pridonosi ciljevima okolišne politike.

više resursa za uspostavu i rad odgovarajućih savjetodavnih službi potrebnih za postizanje ciljeva zelenog plana.

Komisija će predložiti propise za pretvorbu sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka u **sustav podataka o održivosti poljoprivrednih gospodarstava** kako bi se mogli prikupljati i podaci o ciljevima strategije „od polja do stola” i strategije za bioraznolikost te o drugim pokazateljima održivosti⁴⁴. Taj će sustav omogućiti usporedbu uspješnosti poljoprivrednih gospodarstava s regionalnim, nacionalnim ili sektorskim prosjecima. Zahvaljujući prilagođenim savjetodavnim uslugama poljoprivrednici će dobivati povratne informacije i smjernice, a njihovo iskustvo doprinosit će europskom partnerstvu za inovacije i istraživačkim projektima. Poljoprivrednici koji se uključe u sustav tako će poboljšati svoju održivost i povećati prihode.

Zajednički europski prostor za poljoprivredne podatke dio je europske podatkovne strategije s pomoću kojeg će se poboljšati konkurentna održivost poljoprivrede EU-a obradom i analizom podataka o proizvodnji, korištenju zemljišta, okolišu i drugim čimbenicima. Time će se omogućiti precizna i prilagođena primjena pristupa proizvodnji na razini poljoprivrednih gospodarstava, praćenje uspješnosti sektora te pružanje potpore inicijativi za sekvestraciju ugljika u poljoprivredi. EU-ovi programi **Copernicus** i **Europska mreža za promatranje i prikupljanje podataka o moru (EMODnet)** smanjit će rizike ulaganja i olakšati održive prakse u sektoru ribarstva i akvakulture.

Komisija će osigurati prilagođena rješenja kako bi pomogla **malim i srednjim poduzećima** u sektoru prerade hrane i malim subjektima u maloprodaji te sektoru usluga prehrane da razviju nove vještine i poslovne modele, izbjegavajući pritom dodatna administrativna opterećenja i troškove. Trgovcima na malo, prerađivačima hrane i pružateljima usluga prehrane pružat će smjernice za primjenu najboljih praksi u pogledu održivosti. Europska poduzetnička mreža MSP-ovima će pružati savjetodavne usluge povezane s pitanjima održivosti i poticati širenje najboljih praksi. Komisija će ažurirati i svoj **program vještina**⁴⁵ kako bi se prehrambenom lancu osigurala dostupnost dovoljnog broja zaposlenika s odgovarajućim vještinama.

4. PROMICANJE GLOBALNE TRANZICIJE

EU će u skladu s ciljevima ove strategije i ciljevima održivog razvoja podupirati globalni prelazak na održive poljoprivredno-prehrambene sustave. Putem svojih vanjskih politika, uključujući politiku međunarodne suradnje i trgovinsku politiku, EU će se zalagati za izgradnju **zelenih saveza** za održive prehrambene sustave sa svim svojim partnerima u bilateralnim, regionalnim i multilateralim forumima. To obuhvaća suradnju s Afrikom, susjedima i drugim partnerima, pri čemu treba imati na umu da se različiti dijelovi svijeta suočavaju s različitim poteškoćama. Kako bi osigurao uspješnu globalnu tranziciju, EU će potaknuti i omogućiti razvoj sveobuhvatnih i integriranih odgovora u interesu mladih, prirode i gospodarskog rasta.

Ekološka tranzicija podupirat će se prikladnim politikama EU-a, uključujući trgovinsku politiku, te će postati njihov sastavni dio. EU će nastojati u sve svoje bilateralne trgovinske sporazume uvrstiti ambiciozno poglavlje o održivosti. Osigurat će potpunu

⁴⁴ Uz potpuno poštovanje Europskog okvira interoperabilnosti, uključujući alat za održivost poljoprivrednih gospodarstava za hranjive tvari kako je uključen u prijedlog ZPP-a nakon 2020.

⁴⁵ Komunikacija Komisije „Suradnja na jačanju ljudskog kapitala, zapošljivosti i konkurentnosti”, COM/2016/0381 final

primjenu i provedbu odredaba o trgovini i održivom razvoju iz svih trgovinskih sporazuma, među ostalim preko glavnog službenika EU-a za nadzor provedbe trgovinskih pravila.

Trgovinska politika EU-a trebala bi doprinijeti jačanju suradnje s trećim zemljama i njihovu **preuzimanju ambicioznih obveza u ključnim područjima kao što su dobrobit životinja, upotreba pesticida i borba protiv antimikrobne otpornosti**. EU će nastojati promicati međunarodne standarde u relevantnim međunarodnim tijelima i poticati proizvodnju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda koji su u skladu s visokim standardima sigurnosti i održivosti te će pomagati malim poljoprivrednicima da ispune te standarde i dobiju pristup tržištima. Ujedno će boljom suradnjom nastojati postići da se jačanjem otpornosti prehrambenih sustava i smanjenjem rasipanja hrane poboljša prehrana i ublaži nesigurnost opskrbe hranom.

U središtu Unijine **međunarodne suradnje** bit će istraživanje i inovacije u području hrane, s posebnim naglaskom na prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje, agroekologiju, održivo upravljanje krajobrazom i zemljištem, očuvanje i održivu uporabu bioraznolikosti, uključive i pravedne vrijednosne lance, hranjive vrijednosti i zdravu prehranu, sprečavanje prehrambenih kriza i odgovor na njih, osobito u nestabilnim kontekstima, otpornost i pripravnost na rizike, integriranu zaštitu bilja, zdravlje bilja, zdravlje i dobrobit životinja, standarde sigurnosti hrane, antimikrobnu otpornost i održivost Unijinih koordiniranih humanitarnih i razvojnih intervencija. EU će proširiti postojeće inicijative⁴⁶ te će sve svoje politike oblikovati tako da budu usklađene s obzirom na održivi razvoj. Tim će se mjerama smanjiti pritisak na bioraznolikost diljem svijeta. Bolja zaštita prirodnih ekosustava i nastojanja da se smanji trgovina divljom faunom i florom i njihova konzumacija pomoći će u **sprečavanju mogućih budućih bolesti i pandemija te izgradnji otpornosti na njih**.

Kako bi se smanjilo EU-ovo sudjelovanje u **globalnom krčenju i degradaciji šuma**, Komisija će 2021. predstaviti zakonodavni prijedlog i druge mjere kojima će se spriječiti ili što više ograničiti stavljanje na Unijino tržište proizvoda povezanih s krčenjem ili degradacijom šuma.

EU će primjenjivati nultu toleranciju u borbi protiv **nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova (ribolov NNN)** i boriti se protiv prelova, promicati održivo upravljanje ribljim resursima i resursima drugih morskih organizama te jačati upravljanje oceanima, pomorsku suradnju i upravljanje obalnim područjem⁴⁷.

Komisija će sve prethodno navedene prioritete uvrstiti u smjernice za izradu programâ suradnje s trećim zemljama u razdoblju 2021.–2027., pri čemu će se u obzir uzeti transverzalni ciljevi kao što su ljudska prava, rodna ravnopravnost, mir i sigurnost.

Uvezena hrana i dalje mora zadovoljavati relevantne propise i standarde EU-a. Komisija će pri procjeni zahtjeva za **uvozne tolerance** za pesticide koji u EU-u više nisu odobreni u obzir uzeti okolišne aspekte, uz istodobno poštovanje standarda i obveza koje propisuje WTO. U nastojanju da se otkloni globalna prijetnja **antimikrobne rezistencije**, proizvodi životinjskog podrijetla koji se uvoze u Uniju morat će ispunjavati stroge

⁴⁶ Na primjer, inicijativa za razvoj pametnih inovacija istraživanjem u poljoprivredi (DESIRA).

⁴⁷ Posredstvom regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom, sporazumâ o partnerstvu u održivom ribarstvu i suradnje s trećim zemljama u vezi s ribolovom NNN i održivim lancima vrijednosti u ribarstvu i akvakulturi. Osobito je važna suradnja sa zemljama pogođenima klimatskim promjenama.

zahtjeve o uporabi antibiotika u skladu s nedavno dogovorenom Uredbom o veterinarsko-medicinskim proizvodima.

Da bi se povećala održivost Unijina prehrambenog sustava, i prakse naših trgovinskih partnera moraju postajati sve održivije. U cilju promicanja postupnog prelaska na upotrebu **sigurnijih sredstava za zaštitu bilja**, EU će razmotriti, u skladu s pravilima WTO-a i nakon procjene rizika, preispitivanje uvoznih toleranci za tvari koje ispunjavaju „granične kriterije”⁴⁸ i predstavljaju visok stupanj rizika za ljudsko zdravlje. EU će aktivno surađivati s trgovinskim partnerima, osobito sa zemljama u razvoju, radi praćenja njihova prelaska na održiviju upotrebu pesticida, izbjegavanja poremećaja u trgovini i promicanja alternativnih sredstava i metoda za zaštitu bilja.

EU će promicati globalni prelazak na održive prehrambene sustave u **međunarodnim tijelima za normizaciju** i relevantnim **multilateralnim forumima** te na **međunarodnim događanjima**, među ostalim na 15. sastanku Konferencije stranaka Konvencije UN-a o biološkoj raznolikosti, na sastanku na vrhu „Prehrana za rast” te na UN-ovu sastanku na vrhu o prehrambenim sustavima 2021., na kojima će nastojati postići ambiciozne političke rezultate.

U okviru svojeg pristupa **informiranju potrošača o hrani** i u kombinaciji sa zakonodavnim okvirom o održivim prehrambenim sustavima, EU će u multilateralnim forumima promicati programe za međunarodne standarde održivosti i metode izračuna ekološkog otiska (uključujući okvir EU-a za označivanje održive hrane) i predvoditi rad na njima kako bi se poticalo šire uvođenje standarda održivosti. Podupirat će i provedbu pravila o obmanjujućim informacijama.

5. ZAKLJUČCI

Europski zeleni plan prilika je da uskladimo svoj prehrambeni sustav s potrebama planeta te da pozitivno odgovorimo na zahtjeve Europljana za zdravom, pravednom i ekološki prihvatljivom hranom. Cilj je ove strategije preobraziti prehrambeni sustav EU-a kako bi postao globalni standard održivosti. Prelazak na održive prehrambene sustave zahtijeva zajednički pristup u kojem sudjeluju javna tijela na svim razinama upravljanja (uključujući gradove te ruralne i obalne zajednice), dionici iz privatnog sektora u cijelom vrijednosnom lancu prehrambenih proizvoda, nevladine organizacije, socijalni partneri, akademska zajednica i građani.

Komisija poziva sve građane i dionike da se uključe u opsežnu raspravu o oblikovanju održive prehrambene politike, među ostalim u nacionalnim, regionalnim i lokalnim forumima. Komisija poziva Europski parlament i Vijeće da podrže ovu strategiju i pridonesu njezinoj provedbi. Poduzet će koordinirane mjere kako bi građanima pružila informacije o ovoj strategiji i tako ih potaknula na sudjelovanje u preobrazbi Unijinih prehrambenih sustava.

Komisija će se pobrinuti za to da provedba strategije bude blisko usklađena s drugim elementima zelenog plana, prije svega sa strategijom za biološku raznolikost do 2030., novim akcijskim planom za kružno gospodarstvo i ciljem nulte stope onečišćenja. Pratit će prelazak na održivi prehrambeni sustav kako bi poštovao ograničenja planeta,

⁴⁸ Te tvari mogu utjecati na zdravlje ljudi, a među njima su i one razvrstane kao mutagene, karcinogene, reproduktivno toksične ili kao tvari s endokrino štetnim svojstvima kako je navedeno u točkama od 3.6.2. do 3.6.5. i točki 3.8.2. Priloga II. Uredbi (EZ) br. 1107/2009.

uključujući napredak u postizanju ciljeva i sveukupno smanjenje ekološkog i klimatskog otiska prehrambenog sustava EU-a. Redovito će prikupljati podatke, među ostalim na temelju promatranja Zemlje, kako bi provela sveobuhvatnu procjenu kumulativnog učinka mjera iz ove strategije na konkurentnost, okoliš i zdravlje. Ovu strategiju preispitat će do sredine 2023. kako bi ocijenila jesu li poduzete mjere dovoljne za postizanje ciljeva ili su potrebne dodatne mjere.

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 20.5.2020.
COM(2020) 381 final

ANNEX

PRILOZI

**KOMUNIKACIJI KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Strategija „od polja do stola”
za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav**

STRATEGIJA „OD POLJA DO STOLA”
NACRT AKCIJSKOG PLANA

Sve mjere navedene u ovom akcijskom planu morat će se provoditi u skladu s načelima bolje regulative, uključujući prema potrebi evaluacije i procjene učinka.

MJERE	Okvirni vremenski plan	Br.
- Prijedlog zakonodavnog okvira za održive prehrambene sustave	2023.	1.
- Izrada kriznog plana za osiguravanje opskrbe hranom i sigurnosti opskrbe hranom	4. tromjesečje 2021.	2.

Osiguravanje održive proizvodnje hrane		
- Donošenje preporuka za svaku državu članicu u vezi s devet posebnih ciljeva zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) prije službenog podnošenja nacrtu strateških planova u okviru ZPP-a	4. tromjesečje 2020.	3.
- Prijedlog revizije Direktive o održivoj upotrebi pesticida radi znatnog smanjenja upotrebe pesticida, rizika od pesticida i ovisnosti o pesticidima te radi poboljšanja integrirane zaštita bilja	1. tromjesečje 2022.	4.
- Revizija relevantnih provedbenih uredbi obuhvaćenih okvirom za sredstva za zaštitu bilja radi olakšavanja stavljanja na tržište sredstava za zaštitu bilja koja sadržavaju biološke aktivne tvari	4. tromjesečje 2021.	5.
- Prijedlog revizije Uredbe o statističkim podacima o pesticidima radi uklanjanja problema podataka koji nedostaju i boljeg donošenja politika na temelju dokaza	2023.	6.
- Ocjena i revizija postojećih propisa o dobrobiti životinja , uključujući propise o prijevozu i klanju životinja	4. tromjesečje 2023.	7.
- Prijedlog revizije Uredbe o dodacima hrani za životinje radi smanjenja utjecaja stočarstva na okoliš	4. tromjesečje 2021.	8.
- Prijedlog revizije Uredbe o sustavu poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka radi njegova pretvaranja u sustav podataka o održivosti poljoprivrednih gospodarstava u cilju poticanja široke primjene održivih poljoprivrednih praksi	2. tromjesečje 2022.	9.
- Pojašnjenje područja primjene pravila o tržišnom natjecanju iz UFEU-a u pogledu zajedničkih aktivnosti kojima se promiče održivost.	3. tromjesečje 2022.	10.
- Zakonodavne inicijative za jačanje suradnje primarnih proizvođača radi podupiranja njihova položaja u prehrambenom lancu i nezakonodavne inicijative za poboljšanje transparentnosti	2021.–2022.	11.
- EU-ova inicijativa sekvestracije ugljika u poljoprivrednim tlima	3. tromjesečje 2021.	12.

Poticanje održivih praksi u sektoru prerade hrane, veleprodaje, maloprodaje, ugostiteljstva i prehrambenih usluga		
- Inicijativa za poboljšanje okvira korporativnog upravljanja , uključujući zahtjev da prehrambena industrija uključi održivost u korporativne strategije	1. tromjesečje 2021.	13.
- Izrada Unijina kodeksa i okvira za praćenje odgovorne poslovne i marketinške prakse u lancu opskrbe hranom	2. tromjesečje 2021.	14.
- Pokretanje inicijativa za poticanje reformulacije prerađene hrane, uključujući utvrđivanje maksimalne razine određenih hranjivih tvari	4. tromjesečje 2021.	15.

- Utvrđivanje prehrambenih profila radi ograničavanja promidžbe hrane s visokim udjelom soli, šećera i/ili masti	4. tromjesečje 2022.	16.
- Prijedlog revizije propisa EU-a o materijalima koji dolaze u dodir s hranom radi poboljšanja sigurnosti hrane, zaštite zdravlja građana i smanjenja utjecaja tog sektora na okoliš	4. tromjesečje 2022.	17.
- Prijedlog revizije tržišnih standarda EU-a za poljoprivredne proizvode i proizvode ribarstva i akvakulture radi osiguravanja prihvaćanja održivih proizvoda i opskrbe njima	2021.–2022.	18.
- Poboljšanje koordinacije radi provedbe pravila jedinstvenog tržišta i suzbijanja prijevара povezanih s hranom , među ostalim razmatranjem pojačane upotrebe istražnih kapaciteta OLAF-a	2021.–2022.	19.

Promicanje održive potrošnje hrane, olakšavanje prelaska na zdravu i održivu prehranu		
- Prijedlog usklađenog obveznog označivanja hranjivih vrijednosti na prednjoj strani pakiranja kako bi se potrošačima omogućio zdravstveno osviješteni odabir hrane	4. tromjesečje 2022.	20.
- Prijedlog da se za određene proizvode uvede obveza navođenja podrijetla	4. tromjesečje 2022.	21.
- Utvrđivanje najboljih načina za određivanje minimalnih obveznih kriterija za održivu nabavu hrane kako bi se u školama i javnim institucijama promicala zdrava i održiva prehrana koja uključuje i ekološke proizvode	3. tromjesečje 2021.	22.
- Prijedlog okvira za označivanje održive hrane kako bi se potrošačima olakšao odabir održive hrane	2024.	23.
- Revizija EU-ova programa za promicanje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s ciljem povećanja njegova doprinosa održivoj proizvodnji i potrošnji	4. tromjesečje 2020.	24.
- Revizija EU-ova programa u školama s ciljem prebacivanja naglaska programa na zdravu i održivu hranu	2023.	25.

Smanjivanje gubitka i rasipanja hrane		
- Prijedlog ciljeva na razini EU-a za smanjivanje rasipanja hrane	2023.	26.
- Prijedlog revizije pravila EU-a o označivanju datuma (datumi „upotrijebiti do” i „najbolje upotrijebiti do”)	4. tromjesečje 2022.	27.